

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Kva skal vi vedkjenne? / På vei til nye gudstjenesteformer - Del 2 / Preses, erkebiskop eller hva? / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

2. pinsedag - Sjur Isaksen

Treenighetssøndag - Ernst-Modest Herdieckerhoff

2. søndag etter pinse - Hilde Barsnes

Tekstkommentar til prøvemenighetene - Harald Kaasa Hammer

innleiinga av gudstenesta vil
skape ei atmosfære av tru

Kva skal vi vedkjenne?

Korleis skal vi starte vår samling innfor den heilage, treeinige Gud? Kva skal få lyde aller fyrst i gudstenesta vår? Dette er eit av dei store diskusjonstemaene knytt til framlegget til ny ordning for hovudgudstenesta, og det er god grunn til å arbeide kritisk og grundig med inn-

leiinga. For "starten blir en nøkkel, en referanseramme som vi tolker det følgende ut fra. Og ved å gjentas på samme måte år etter år, nedfeller det seg i (under)bevisstheten et mønster - et ikon - som formidles til dagens menighet og vidare til generasjoner fremover", skriv Helge

Fæhn i si vesle, svært lesverdige bok "Messe med mening".

I profeten Jesaja sin mektige visjon er det slett ikkje menneskeord som får lyde fyrst, men det trefaldige ropet av serafane: "Heilag, heilag, heilag er Herren Sebaot. All jorda er full av hans herlegdom." Noko av grunnen til at den gamle klokkebøna fekk ein så sterk posisjon, er gjerne at den let oss høyre ein gjenklang av dette ropet: "Herre, eg er komen inn i dette heilage huset ditt."

Ifylgje den store liturgihistorikaren J. A. Jungmann er poenget med innleiinga av gudstenesta at ho vil skape ei atmosfære av tru, før trua sin løyndom på nytt vert utfalda. Frå starten med ei enkel innleiingshelsing ("Herren vere med dykk") vart det frå det femte århundret bygd fleire "forhallar" som førebuing, før ein trer inn i liturgiens eigentlege heilagdom, knytt til Ordet og Bordet. Syndsvedkjenninga kom inn i inngangsdelen nokså seint, ikkje før frå det niande århundret, og som fast ledd først i det tolvte, vel å merke som prestens private bøn. Som kjent kom ho ikkje inn i vår gudsteneordning før 1887/1889, og fyrst i og med Prøveordninga 1969 og høgmessa av 1977 tek kyrkjelyden aktivt del i bøna. Samstundes fall klokkebøna ut og med henne også påminninga til kyrkjelyden om det overveldande møtet med det/den heilage. Kanskje er nettopp denne samanhangen ein viktig føresetnad for den aukande kritikken av dette leddet i gudstenesta. Attåt kjem den noverande syndsvedkjenninga sin altfor snevre horisont, sidan det berre er tilhøvet mellom det syndige menneske og Gud som er sett ord på. Nesten min er ikkje med i synsfeltet, heller ikkje tilhøvet mitt til den øvrige skapninga. Leddet ber preg av å vere ei levning av det private skriftemålet.

Det verkar rett å arbeide for å finne ein mildare inngang i gudstenesta og samstundes at ein strammar inn ved å ta bort prestens intimasjon, som så lett blir altfor utflytande. Men desto viktigare vert det at det som då får plass her, har tilstrekkjeleg berekraft, og at orda som nyttast, talar sant om både Gud og menneske. Det er sagt at den syndsvedkjenninga vi har, er sjølvfordømande og verkar framandgjeringe på kyrkjegjengarar som ikkje er sikre i trua si. Difor må vi nedtone den tradisjonelle vekt-

legginga av det store skiljet mellom Gud og menneske, verkar parolen å vere. Det kan høyrerest tilforlateleg ut, men står vi ikkje her i fare for å svekke eit avgjerande bibelsk perspektiv? Når kyrkjelyden er samla, må det vere i eit medvit om saman med Moses å stå på heilag grunn, saman med Jesaja å stå framfor Den heilage, saman med David erkjenne si synd og saman med Peter bli møtt av Herrens milde og kjærlege blikk. Om og om igjen bed vi "Forlat oss vår skuld, som vi òg forlet våre skuldmenn", og enten vi no bed vår syndsvedkjenning før gudstenesta tek til, i innleiingsdelen eller seinare i messa, er det med både sorg over synda og glede over den ufattelege og frigjerande nåden. Eg sluttar meg til

Kontrastane i gudsbiletet kan vi ikkje viske ut, og paradoksa må få stå

Eyvind Skeie som i eit innlegg i debatten skreiv: "Vi behøver et bilde av en stor, vakker, tiltrekende og farlig Gud i gudstjenestens åpning, ikke av et forstørret menneske, enten det er tegnet med lyse eller mørke streker." Vi må ikkje hamne i den grøfta der vi tenker at no har vi han. Gordon Lathrop har vore til stor inspirasjon for mange liturgiinteresserte her til lands dei seinare åra, og han seier det slik: "The community never has God captured; it always waits for grace. The truth about God is proclaimed in juxtapositions, not in solitary and univocal statements or actions, and always is announced by beggars who pray." (Lathrop: Holy Things, s 65-66)

Kontrastane i gudsbiletet kan vi ikkje viske ut, og paradoksa må få stå, elles endar vi opp som semirasjonalistar som har ofra den bibelske Gud på den moderne sjølvkjensla sitt altar.

I tillegg til å opne for ein viss fleksibilitet som gjer at syndsvedkjenninga kan utelatast til dømes i høgtidene og ved spesielle høve elles, vil eg meine at det er ein veg å gå å fylgje både den amerikanske lutherske kyrkja og den anglikanske som let ei førebuingbøn kome aller fyrst etter dei trinitariske inngangsorda og nådehelsinga, før syndsvedkjenninga. Ei slik bøn kan skape ei atmosfære av tru og tillit til at den heilage Gud elsker meg med ein evig kjærleik, akkurat som eg er, og opne hjarte og munn så eg talar sant om både Gud og meg sjølv.

På vei til nye gudstjenesteformer

- Del 2

AV ANDREAS AARFLOT

Kommentar til enkelte punkter i det utsendte forslaget

Som vist i del 1 er det en åpenbar trend i nyere liturgier til å velge en modell som bygger på *en fastsatt felles struktur* av hovedleddene, men med en stor grad av *valgfrihet* når det gjelder å fylle inn de enkelte ledd i liturgien. Dette er ikke et så nytt prinsipp hos oss som en får inntrykk av gjennom utvalgets presentasjon av sitt materiale. Også høymessen av 1977 bygde på tanken om en felles hovedstruktur og noen få alternative modeller, men med flere valgmuligheter innenfor de enkelte ledd. Når nå fremlegget går videre på denne veien, er det viktig at ikke altfor meget blir overlatt til fri utforming. Så sant liturgien skal være en refleks av kirkens tro og bekjennelse, må det være en *kvalitets-sikring* av de ledd som utformes. I første rekke gjelder det de tekster som utvalget selv tilbyr i sitt omfattende ressursmateriale. Her kan det nok være rom for innstramning både ut fra teologiske og litterære kriterier. Prinsippet om en felles fast struktur vil i stor grad måtte måles på hvordan de valgfrie ledd svarer til strukturens grunnleggende bærekraft.

Et viktig anliggende for dem som har arbeidet med utkastet, er å få på plass et mest mulig *inkluderende språk*. Her synes det som om utvalget har fulgt en gjennomgående forsiktig linje, selv om det antydes at dette arbeid vil måtte fortsette videre fremover. Et viktig synspunkt når det gjelder kravet om et mest mulig

kjønnsnøytralt språk, også i omtalen av Gud, er fremsatt av den svenske pastoralteologen Karl-Gunnar Ellverson, som understreker at bibelens begreper om Gud må forstås som metaforer og ikke tas bokstavelig i fysisk forstand. Det gjelder også om begrepet "Far", sier han. Jesus og den bibelske fortelling anvender farsbegrepet i metaforisk betydning, like meget som f. eks. begrepet "hyrde". Gud er ikke far i samme betydning som en mann er far til sine barn. (Ellverson, s. 55). Det er påfallende at utkastet i meget stor utstrekning har unngått den innarbeidede liturgiske tiltaleform: "Gud, vår Far" eller "Hellige Far".

Et annet punkt som nok kunne trenge en grundigere overveielse, er hvordan den såkalte *epiklesen*, påkallelsen av den Hellige Ånd bør finne sin plass i liturgien ved dåp og nattverd. Her oppviser liturgihistorien eksempler både på en såkalt "konsekrasjonsepiklese" og en såkalt "kommunionsepiklese". I det første tilfellet ber en om at den Hellige Ånd må bli sendt over tegnene i sakramentet, henholdsvis vann i dåpen og brød og vin i nattverden, underforstått at det dermed skapes en ny kvalitet i disse tegn. (Dette finner vi antydningssvis i vår nåværende bønn over dåpsvannet ved døpefonten). I det andre tilfellet ber en om at menigheten må motta den Hellige Ånds gave, slik at det som skjer må bli mottatt i tillit til at det er tegn på Guds nåde. Vi har en svak tradisjon for epiklesebønn i vår kirke. Be-

tegnende nok er det bare i ordinasjonsgudstjenesten det forekommer i uttrykkelig form gjennom bønnesalmen: "Kom Hellig Ånd med skapermakt". Men tiden er nok inne til at vi uten å mistenkes for katolisierende sakramentforståelse kan be frimodig om at Gud sender sin Ånd over gavene. Kanskje kommer det best til uttrykk i en sammenføring av begge faktorene, for eksempel slik det uttrykkes i en av de svenske bønnene til nattverden: "Kom med din Ånd til oss og disse våre gaver av brød og vin så vi ved dem kan motta Kristi kropp og blod, han som den natt da han ble forrådt, tok et brød ... (sv. Alt. G)

Et punkt som er egnet til å forundre, er at liturgiforslaget i realiteten bare opererer med *en eneste salme* som fast bestanddel av høy-messen. Bortsett fra åpningssalmen er alle de øvrige punkter hvor en salme kan synges, blitt fakultative ledd som kan erstattes med et annet innslag. I lys av det store engasjement for å få vedtatt en ny salmebok er dette litt merkelig. Jeg vet heller ikke om ungdommen ser sine interesser ivaretatt ved at gammelmodige innslag som synging av Davidssalmer har fått så stor plass.

Særskilt om dåpsliturgi

I det utsendte materiale er det særlig forslaget til ny dåpsliturgi som gir sterkeste grunn til kritiske merknader. Innledningen til utkastet presenterer noen av de overveielser som har bestemt utformingen av forslaget. Et hovedanliggende er at det nåværende ritualet har "et svakt og utilstrekkelig utviklet skapelsesperspektiv" (Dåpsliturgi, s. 5). Dette utdypes nærmere i beskrivelsen av underutvalgets egne overveielser som retningsgivende for arbeidet: "Gjennom fokus på *det skapelsesteologiske moment* skal liturgien uttrykke verdien av å være skapt av Gud og takken for livet" (s.7). Men dette i og for seg berettigede anliggende reiser grunnleggende problemer som utvalget ikke har maktet å løse. Det hele konkretiseres i spørsmål som stilles i forhold til begrepet Guds barn (s.6): Er en Guds barn i kraft av den naturlige fødsel, eller er det den nye fødsel som gir denne statusen?

Her rører en ved et kardinalpunkt i den lutherske antropologi, men også ved den lutherske frelsesforståelse. I denne sammen-

heng er det påfallende og kritikkverdige at fremlegget ikke gir innblikk i noen av de vesentlige innvendingene som utvalgsmedlem Oscar Skarsaune har gjort gjeldende, også i form av protokollerte dissenser. Det kan ikke være tvil om at det er en bred teologisk konsensus om at dåpen virker syndsforlatelse. Når hele kristenheten bekjenner med Nicaenum: "Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse", så vitner dette om et grunndatum i dåpsforståelsen som den foreslåtte liturgi ikke tar på alvor. For Luther og den lutherske bekvemhet står det fast at mennesket av naturen ikke står i det rette forhold til Gud. "Hvis menneskets krefter var intakte, var Kristus overflødig", spissformulerer Leif Grane i sin kommentar til art 3 i Augustana. Både i kateksimene og i Augustanas frelsesforståelse går det frem at rettferdiggjørelsen bare kan skjenkes som nåde, og at det først er når denne nådeshandling blir tatt imot, at mennesket kan begynne det nye livet med en ny Gudsrelasjon. Både renselsymbolikken ved bruken av dåpsvannet og gjensfødselsterminologien som har fulgt dåpshandlingen helt fra nystamentlig tid, vitner om at det skjer noe kvalitativt nytt når dåpen finner sted. En dåpsliturgi som den Kirkerådet har sendt ut, som underslår dåpens kraft til å rense fra synden, rokker i virkeligheten ved den lutherske lære om rettferdiggjørelsen som en nådeshandling av Gud overfor et menneske som ikke i seg selv har fortjent en slik nåde.

Det kan på denne bakgrunn ikke være noe berettiget grunnlag for å avstrefe tanken om at den døpte ved denne handling blir et "Guds barn". Når dåpen innebærer at det nyfødte barn settes inn i en ny relasjon til Gud, er det en naturlig tanke at dette, som i vår nåværende liturgi, uttrykkes gjennom tanken om barnekåret hos Gud. Det innebærer ingen fornektelse av at barnet som Guds skapning står under Guds omsorg og vern i skapelsens dimensjon. Det er derfor et berettiget anliggende når liturgien vil innføre et element av takk for det under som har skjedd gjennom fødselen. Men når dette blir sett som det avgjørende utgangspunkt for de andre momenter som dåpen innebærer, blir saken snudd på hodet. Da har et såkalt "skapelsesteologisk" moment, som utkastet understreker, slått bena

unna det frelseshistoriske utgangspunkt for et liv i fellesskap med Kristus og som et lem i den kristne kirke, som dåpen også handler om.

Det er da også klare vitnesbyrd fra andre kirker om at dåpen blir forstått som et "gjenfødelsens bad" og et sakrament med kraft til å rense fra synd. I den svenske kirke lyder det slik i den foreslåtte dåpsbønn (alt.1): "Send ditt ord och din Ande, så at de som nu skall döpas i detta vatten, blir renade från syndens skuld. Föd *dem* till ett nytt liv i Kristus, och förena *dem* med ditt folk". I den finske kirke lyder det slik i dåpsforklaringen som innleder handlingen: "Kära vänner, Guds ord säger oss att vi alla föds som syndare och saknar härligheten från Gud. Vi kan inte fräslas av egen kraft och inte heller själva uppnå gemenskap med den evande Guden. .... I det heliga dopet infogas vi i gemenskapen med Jesus Kristus och blir medlemar i hans kyrka. Därför bär vi nu fram detta barn til honom och ber att han i sin nåd ville taga emot det, rena det från allt ont och som sin gåva skänka det sin Heliga Ande". I bønner for selve dåpshandlingen heter det enda tydeligere: "Vi tackar dig för att du gav oss det heliga dopet, där vi i Jesu namn renas från våra synder". Den danske dåpsliturgien har ikke undergått vesentlige forandringer i nyere tid og er i hovedsak bygget opp på samme måte som den ordning vi har hatt hittil. I den islandske kirke finner vi i dåpsbønnen følgende vakre formulering: "Gi du disse barn dine gaver og lukk opp for dem din dyre nåde, så de må arve evig velsignelse og inngang i ditt rike". Den seneste liturgisamlingen for den engelske kirke, *Common Worship*, har en introduksjon som minner om Jesu ord om at den som vil komme inn i Guds rike, må bli født på ny av vann og ånd, og at han har gitt oss dåpen som et segl og en pant på denne nye fødsel. "Here we are washed by the Holy Spirit and made clean". Som avslutning sies det "As children of God we have a new dignity and God calls us to the fullness of life". For øvrig finner vi formuleringer både i den amerikansk-lutherske liturgi og i den tyske, som helt tydelig henviser til at barna ved dåpen blir Guds barn. Det ville være naturlig at den nye dåpsliturgien beholdt en hentydning til dette forhold, enten gjennom en innledningene eller som hittil i tiltalen til barnet etter dåpen.

Det kan synes inkonsekvent at utkastet til dåpsliturgi likevel har beholdt den formulerte *forsakelsen* som innledning til trosbekjennelsen. Denne har riktig nok svært tydelige oldkirkelige røtter og er i sin nåværende form like meget en gjenklang av den opprinnelige eksorsismen som vi lenge hadde i vår dåpsliturgi. I nyere liturgier brukes likevel alternative former, som for eksempel i den svenske (og finske), som på dette sted innfører et ledd under overskriften "Befrielsen". I vår tradisjon har vi beholdt bønneformelen: "Gud bevare din utgang og din inngang", etterfulgt av korsmerkingen, som vel også må tas som uttrykk for barnets overgang (utgang) fra den medfødte syndige sammenheng til det nye liv som Guds barn i hans rike. Hvis en skulle dempe noe av det som kan oppfattes som anstøtelig i vår dåpsliturgi, kunne en kanskje se på *forsakelsen*, siden det er et ledd som knapt forstås i sin opprinnelige sammenheng. Hvis det ellers forblir tydelig at dåpen innebærer renset fra synden og overgang til det nye liv i Guds rike, vil dette anliggende være ivaretatt på en tilfredstillende måte.

Ut fra disse overveielser vil jeg mene at dåpsliturgien burde begynne med en sammenstilling av første og siste forslag til *mottakelse* ved døpefonten:

"L.: Vi skal feire dåp i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Med takk og glede kommer vi med NN til Gud, som har skapt oss i sitt bilde.- I dåpen vil Gud gi NN del i sin frelse og ta *henne* inn i sin kristne kirke".

De følgende bønner finner jeg som eksempler på innføring av en ny og uholdbar dåps-teologi, hvor skapelsesmotivet fortrenger renselsesmotivet, og de bør erstattes med en bønn som ivaretar den lutherske forståelse av dåpen.

Bønnen når vannet helles i døpefonten, er den tydeligste utfyllende tolkning av hva som skjer i dåpen, og den bør ikke fortape seg i allslags vannsymbolikk. Her bør henvisningen til vannets rensende kraft komme med, sammen med det bibelske motiv om samfunn med Jesu død og oppstandelse. Dette er også stedet for et innslag av epiklese. Jeg finner et ledd i den svenske bønner her mer talende enn den som er foreslått i utkastet: "Gud, vår Far, vi takker deg for at du i dåpens kilde lar det vann

velle frem som gir verden liv. Send ditt ord og din Ånd, så de som nu skal døpes i dette vann blir rensset fra syndens skyld. Fød dem til et nytt liv i Kristus og foren dem med ditt folk. For vår Herre Jesu skyld". De forslag som utkastet fremsetter, har i stor grad tatt utgangspunkt i tanken om Jesu seierrike død og oppstandelse, som er et viktig motiv for frelsesforståelsen, men som ikke alene kan beskrive fylden i dåpens hemmelighet.

Nødvendig med en ny runde

Som det fremgår av det foranstående, finner jeg så mange svakheter og uklårheter i de fremlagte liturgiforslag at det med nødvendighet må foranstalles en ny runde i arbeidet, hvor hele materialet prøves og vurderes på nytt. Det gjelder å ta vare på de gode intensjoner i de foreliggende utkast, men samtidig å skape trygghet for at det som endelig blir vedtatt, vil kunne stå seg som et genuint uttrykk for vår kirkes lutherske identitet i møte med et nytt årtusen. Dette vil innebære at Kirkerådet og Bispemøtet i fellesskap drøfter oppfølgingsarbeidet og sikrer den nødvendige teologiske kompetanse i det forum som skal foreta evalueringen. I et så viktig anliggende teller kvalitet mer enn tidsrammer, og Den norske kirke er tjent med at en tar den tid som trenges for å fullføre et så viktig verk.

Litteratur:

Jochen Arnold: *Theologie des Gottesdienstes. Eine Verhältnisbestimmung von Liturgie und Dogmatik.* Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2004.

Karl-Gunnar Ellverson: *Handbok i Liturgik.* Verbum, Sth. 2003.

Martin Modéus: *Menneskelig gudstjeneste.* Om gudstjenesten som relasjon og ritual. (dansk oversettelse av svensk utgave fra 2005) Forlaget Alfa, Kbh. 2007 (Oversatt og bearbeidet av Anita Hansen Engdahl).

Boel Hössjer Sundman: *"Herren er mitt ibland oss"* - en analys av föreställningar om gudsnärvaro i Den svenska kyrkohandboken från 1986. Aros, Skellefteå 2006

A.F. Nørager Pedersen: *Gudstjenestens teologi.* Kbh, 1996

Svenska kyrkans gudstjänst. 1968 års kyrkohandbokskommitté band 5: *Kyrkliga handlingar.* Sth. 1981.

Dåpspraxis og dåpsopplæring i Den norske kirke. En utredning til Bispemøtet våren 1982. IKO's læremidler, Oslo, 1982

Dopet. Teologiskt, kyrkorättsligt, pastoralt. Rapport til Biskopsmötets teologiska kommission 1983 Verbum, Sth. 1983

Leif Grane: *Confessio Augustana.* Gyldendal, Kbh. 1970

Patterns for Worship. Church House Publishing, London 1995

Common Worship. Services and Prayers for the Church of England. Church House Publishing, London 2000.

Preses, erkebiskop eller hva?

AV PER LØNNING

"Bispepreses bør til Oslo". - Fristelsen til en bypatriotisk luftetur fikk selv Aftenpostens "Aften" til å våkne til god gammeldags kirkeinteresse (27.3.), og det på lederplass. Vårt Land på sin side lånte ekko til myndige røster fra Løvebakken: "Stortinget avgjør kirkehovedstad." (26.3.) Ellers finner kommentatorer både sør og nord for Dovre en ny "primus inter pares" overskriftsegnet akkurat så lenge som lokalisering innebærer rivalisering. Hos enkelte må spørsmålet ha boblet under overflaten noen uker nå: Mon en trondhjensk statsråd, kjent for å unne sin hjemby alt godt, kan unnlate å prioritere meningsytringen fra sin ferske trønderbisp fremfor det 10-stemmers-bispekoret av Oslo-supportere ... det gå som det vil med "demokratiseringen av DNK", slagordet som p.t. vaier i vinden som kirkesak nr. 1?

Det siste tiårs regime med valg av bispe-møtepreses for fire år, i takt med periodene for et nytt kirkeråd og siktet inn på geografiske vekslinger, har utvilsomt overbelastet arbeidssituasjonen for den til enhver tid regjerende preses, noe som særlig dennes hjemmestift får merke. Imponerende raskt syntes en storpolitisk overenskomst å ha formet seg. Vi må få vår biskop nr. 12. Ikke noe nytt bispedømme, men i hvert fall et kontor med dørskiltet "preses" plassert i en av våre veletablerte bispebyer, en by med et stedlig bispetilsyn reformen ikke forutsettes å berøre! Så gi oss to bisper i samme by! Og da selvsagt Oslo, ropes det i sør og nord. Selvsagt Trondheim, toner det fra region Midt-Norge.

Som modell har vært vist til Sverige, der erkebiskopen fra 1990 har vært avlastet av en egen "biskop i Uppsala stift". Selv har han i tillegg til sine nasjonale og økumeniske oppgaver beholdt byene Uppsala og Sigtuna pluss ett landprosti, mens den nye kollegaen overtok løpende bispeansvar for den store tyngden av det gamle "erkestiftet". Men viktig var det etter gammel kirkelig tradisjon at også erkebispen beholder bena på bakken, ikke bare under skrivebordet. Altså: reelt menighetstilsyn, samtidig som det tradisjonsfaste gamle Uppsala erkesete ble bekreftet: opprettet 1164 - direkte forbilde: Nidaros 1153!

Før vi eventuelt lar oss tilbakeinspirere fra øst, kan det være et par spørsmål å se i øynene. Er det sikkert at vi her til lands trenger 12 bisper når svenskene - dobbelt så mange som vi - klarer seg med 13? Kan vårt hjemlige stressproblem ha å gjøre med dagens organisasjonsmønster? En norsk biskop har pr. dato nok av gjøremål som kan varetas av medarbeidere uten bispebryst. Men noe slagkraftig argument mot tolveren er dette neppe. En generell reform av dagens 11 bispedømmer kan vanskelig by på noen sakssvarende avlastning for den ene det denne gangen gjelder. Skjønt, la oss nå heller ikke støtte opp om den utbredte illusjon at en økning i antallet bisper og bispevalg i seg selv er til styrke for kirken! Slik bispevalg har utspilt seg under og etter den pompøse forsøksordningen, blir selve valgprosedyren snarere til kirkelig belastning. Geskjeftige bispedømmeråd instruerer velgerne om en bestemt sted-

egen bispetype som fremfor alt annet må sikres (Oslo), eller de samler forhåndsnavnelister for Guinness' rekordbok (Stavanger), mens aviser (med VL i spissen) boltrer seg i spørrekonkurranser for de nominerte. Spar oss for sirkus! Norske bispevalg roper på reflektert og radikal rasjonalisering.

Det svenske prosjekt kan lære oss litt av hvert. At dagens strukturproblemer forankres så bevisst i etablert kirketradisjon - med Uppsaladomen som visuelt midtpunkt - har tydeligvis gjort det lett for menighetene å godta samordningen av to bisper i ett bispedømme. Den praktiske effektiviseringen legitimerer seg samtidig som en gjennomtenkt og gjenkjennbar videreføring av "Federnas kyrka i Sveriges land". - Her til lands sitter som kjent ingen erkebisp med 845 års ubrutt arvefølge og strekker armene frem mot en befriende kollega. Gjennom 472 år er vi blitt innpodet at en erkebisp var, er og blir et skremsel fremmed for norsk kristenidentitet. Ikke for ingenting utgikk århundrers norske kirketenkning fra oldenborgernes København. Men for å holde oss i nåtiden: Det er ikke stort lettere å forestille seg et revitalisert primat rett og slett som videreutvikling av senere års presesvalg, være det seg av 1900-tallets "Selvsagt Oslo!" eller av et nytt tusenårs modell av kirkeråds-appendix.

I foreliggende sak er der en tydelig sammenheng mellom navn og realitet. Lik det greske *archepiskopos* (topptilsynsmann) har det latinske *praeses* (forsitter) en historie som nødvendigvis må fargelegge bruken. Det første er et rent kirkelig begrep med grunnleggende fellesstrekk i samtlige brukertradisjoner: romersk-katolsk, anglikansk og luthersk (svensk-finsk-baltisk). Den senere prekestistel er av mer blandet opprinnelse. Som lederbetegnelse har den vokst frem som pendant til vitenskap, kunst, rettsvesen. I kirkelig sammenheng har den fungert (især i tysk bunad) som tittel for menighetsvalgte synodeledere eller for topledere i korporasjoner utenfor klerikal forvaltning. Metaforen sitte/sete vekker bildet av et råd med medlemmer parkert i rad eller i krets med lederstet spesielt fremhevet. Kunne i det ytre gjerne portrettere en forsamling av biskoper, men er i seg selv uten geistlig orientering. Forøvrig, litt artig: Opprinnelig kjerne i

(arch-)episkopos er det greske *skopein* = å se. I *preses* er motsvarende kjerne det latinske *sedere* = å sitte.

En erkebiskop leder fra gammelt "kirkeprovinsen", omfattende en rekke bispedømmer, gjerne et land(-område) med historisk vel-etablert sammenknytning. Selv er han samtidig ordinær biskop over ett av disse. Kirkeprovins Nidaros (kongedømmet Norge) omfattet 11 bispedømmer, 5 på fastlandet og 6 på øyer i Vesterhavet fra Peel (Man) til Gardar (Grønland). Provinsen overstyrer ikke enkeltstiftene, men håndterer det felles forhold til den kirkelige og politiske omverden.

Til godt inn på 2000-tallet avviste jeg enhver fundering om et reetablert erkebiskopsete: tids- og verdensjern romantikk! Når jeg de siste årene er godt i gang med å skifte mening, skyldes det ikke minst de siste års om-segetende kirkelige byråkratisering, for en stor del befordret via rådsdemokratiet. I kirkens Årbok for 1998 kunne vi telle 38 stillinger ved de tre "sentralkirkelige råd". 10 år etter var disse kommet opp i 60. Samtidig skjer en glidning i retning "tidsmessige" stillingsbetegnelser. Hvert bispedømme har fått sin "stiftsdirektør" (Og vi som akkurat hadde avskaffet de gamle - med respekt å melde såre nyttige - "stiftsdireksjoner!") Prester i direkte bispedømmetjeneste får sin ordinasjon pålagt ved å tituleres "konsulenter" og "rådgivere". "Kirkesjef" er en mektig så strømlinjet benevnelse av kirkeverger i enkelte kommuner. Alt dette avtegner et helhetsbilde. Av indre-kirkelig sekularisering.

Alt dette bør sees i sammenheng med den vidtrekkende omstrukturering av bisperollen som jeg (med dårlig skjult skepsis) lik alle og enhver lot meg skyve med i i årene rundt 1990. På bispedømmeplan ble to administrasjoner med til nå helt distinkte oppgaver tvinnet sammen, biskopens og rådets. En overveldende del av sin tjeneste utøver biskopen nå qua rådsmedlem nr. 7. Ta f.eks. rollen ved prestetilsettinger! I startfasen er biskoppelig påskrift på søknad (til fremmed bispedømme) bortfalt. Under tilsettingen er bispetilråding med rekkefølge 1-2-3 for lengst en saga. Papirene går fra menighetsråd og prost direkte til sluttbehandling i bispedømmerådet med biskopen som sjuende far i huset. Men kan en biskop meningsfullt

godta identitet som en brøk av ett eller annet for så å se sitt tilsynsansvar skåret til etter dette?

Jeg er etter hvert begynt å håpe på Kongs-
gårdsgt. 2, Trondheim, erkebispegården - sym-
bolsk beliggende vegg i vegg med Domkirken -
som en morgendagens og besinnelsens balan-

sefaktor vis-à-vis Rådhusgata 13, Oslo, det effek-
tivitetskirkelige administrasjonspalass plassert
midt mellom Bank og Børs og hva ellers
monne være. Min stemme - dersom jeg fortsatt
hadde hatt noen - ville pr. dato ha tilfalt Nida-
ros.

FRA BOKFRONTEN

Hæge Aasmundtveit:

Det hellige bildet - En vei til Guds hjerte

Dette er en vakker bok, en bok for sansene. En bok til oppbyggelse og inspirasjon. En bok til bruk i andakt- og prekenarbeid. I tillegg vil det være en flott gavebok.

Boken inneholder 28 ikonmotiv som er sentrert omkring Guds frelsesplan for verden; det er Jesu liv, død, oppstandelse og himmelfart som er i fokus. Det er en meditativ bok som taler til hjertet mer enn til intellektet.

Dette er en oppfølger av ikonboken *Vi så hans herlighet* som kom i 2003. Det er også en vakker bok med ikonmotiv av Hæge Aasmundtveit og tekster av professor Gunnar Danbolt.

Det hellige bildet er et samarbeid mellom Anne Kristin og Hæge Aasmundtveit. Til hvert ikonmotiv har Hæge skrevet en motivforklaring. Her forklares for eksempel hvorfor det nettopp var Moses og Elia som var med da Jesus ble "forklaret" på Berget. Hun forklarer hvorfor englene har sandaler, stav i hånd og bånd i håret. Hvordan skal vi tolke at det var okse og esel, hyrder og vismenn ved Jesu fødsel? Og hva betyr det at Jesus ofte holder en bokrull i venstre hånd? Disse forklaringene (og mange flere) gir oss innblikk i symbolspråket som formidler ikonenes budskap. Anne Kristin

Aasmundtveit har skrevet bønner som utdyper det enkelte ikonets budskap. Bibelordet som ikonmotivet er sprunget ut fra er også med. Til sammen skaper bildet, motivforklaringen, bibelsitatet og bønnen en fin helhet og inviterer til meditasjon og ettertanke. Til slutt i boken presenteres syv salmer av Sven Aasmundtveit, skrevet til utvalgte ikonmotiv.

I september 2008 hadde avisen *Vårt Land* en artikkel om ikonenes tilbakekomst og minnet oss på at for noen hundre år siden rensket vi ut alle ikoner, men nå tar vi dem inn igjen. Hva er det med ikonene? Hvorfor denne nye populariteten? Knut Aukrust, leder for humanioradagene 2000 sa det slik: "Forestillingene av personen Jesus florerer i vår kultur - de er mangfoldige og til dels motsetningsfylte.... Kanskje det er derfor ikonstradisjonene griper oss så sterkt. Her er det ikke individuelle uttrykk som dominerer, men århundrenes tradisjoner knyttet til den ortodokse kirke." (Teologi i farger, s. 5). Det er ikke ikonmaleren, men teologene, som bestemmer hvordan et ikon skal se ut. Derfor har ikonet beholdt sitt karakteristiske uttrykk gjennom snart 2000 år. Bysants (Konstantinopol, Istanbul) regnes som

ikonets fødested. Motivene hentes fortsatt fra den tradisjon ikonmaleriet springer ut fra. Dette bringer ikonmaleren i kontakt med den oldkirkelige teologien. Han/hun åpner døren til den gamle felleskristne arven fra oldkirken. Ikonene er tydelige samtidig som de er mysteriøse. De formidler det guddommelige. Det finnes mange vitnesbyrd om at ikoner har hjulpet mennesker i deres tro.

Ordet *ikon* er opprinnelig gresk og betyr *bilde/bildelikhhet*. En ortodoks kirke er ofte rikt utsmykket og fremstår som en billedbok i bibel- og kirkehistorie. Bibelens ord forkynner troens sannheter for øret. Ikonet forkynner den samme sannheten i former og farger for øyet. Ikonet kalles *teologi i farger*. *Det er visuell teologi. Det er bibelfortelling i bilder.*

Fremdeles er jeg nysgjerrig på hvorfor den økende interessen for ikoner blant oss protestanter? Det er mange av oss som etter hvert har ikoner hjemme på veggen. Vitner det om en teologisk bevegelse som bryter ned gamle skillelinjer, og en mer økumenisk fremtid? Er det bare estetiske og kunsthistoriske grunner? Uttrykker det en lengsel etter en teologi og en erfaring som ikke er tilgjengelig innenfor protestantiske samfunn? Åpner det nye rom for oss å være i som kristne - en ny trosdimensjon? Teologi i farger s. 16). Hæge Aasmundtveit forteller at en bruker av hennes ikoner sa følgende: " En vei til Guds hjerte, slik er ditt ikon. Den har åpnet et nytt rom for meg å være i som kristen, en ny trosdimensjon.

Vestlig kristendom (katolsk og protestantisk) har gjennom historien skapt en bestemt type Kristus bilder med sterkt fokus på Kristi lidelser. Det ortodokse Kristus-bildet har sterkere fokus på at Gud har blitt menneske. Kristus er Gud- mennesket, preget av sin guddommelige majestet i alt Han gjør, også når han henger på korset. Det er Kristi seier og opphøyelse som betones.

Nærmere 20 av ikonene som vises og omtales i *Det hellige bildet*, henger i forskjellige kirker rundt om i Norge. Hæge Aasmundtveit har gjennom flere tiår vært en av de fremste ikonmalerne i Norge, og utstillere bruker bildene hennes på utstillingene sine. Hun har ord på seg for å "skjønne farger." Det er det ikke vanskelig å være enig i etter å ha lest og bladd i boken hennes.

Mitt forhold til ikoner er av forholdsvis ny dato. Men å møte Hæge Aasmundtveits bilder og forklaringer har åpnet et nytt rom for meg også. Det er en estetisk opplevelse å la øynene hvile på det enkelte ikonmotiv, og sammen med forklaringen, bibelteksten og bønner fylles mitt indre med ro og hvile. "Ikonene blir kalt hellige bilder. Bildet er ikke hellig i seg selv, men i kraft av hva det viser til. Ikonet vil vise veg til Guds hjerte." Kristus-bildet er det mest fornemme ikon. "Menneske er det vakreste ikon", har en annen sagt. I hvert menneskes ansikt finnes et guds-bilde.

Det hellige bildet - en veg til Guds hjerte.

Boken er herved anbefalt på det sterkeste.

Liv Hegle Sjøflot

SØNDAGSTEKSTEN

Sjur Isaksen, Ernst-Modest Herdieckerhoff og Hilde Barsnes

2. pinsedag

1. juni 2009

Prekentekest: Joh 3,16-21

Jes 44,2-6

Apg 10,42-48a

Joh 3:16

Wikipedia: *Bibelstedet brukes ofte for å fremheve grunntanken i kristendom. På stevner, arrangementer og under ulike begivenheter som ses av store menneskemengder, ser man ofte små plakater blant publikum med teksten John 3:16, som er den engelske henvisningen til bibelstedet.*

Når vi ser det kryptiske kodespråket på plakatene på stadiontribunene, vet vi at vi nok er blant de få som kan koden. Men kanskje har Joh 3:16 bevegelsen hatt den effekt at noen har funnet fram sin konfirmasjonsbibel og undersøkt. Paradoksalt nok har disse ordene av Jesus fått en mer framtreddende plass på TV-sendte underholdningsarrangementer enn de har i kirkeåret. Kjerneverset, som litt pretensiosøst blir kalt for "den lille Bibel", har i vår tekstbok nemlig blitt plassert på en kirkeårsdag som både er truet av utryddelse, og som feires i få av våre kirker. Det varer nok ikke lenge. I *Forslag til ny tekstbok* er teksten flyttet til søndagen før pinse. Men så lenge vi har den her på 2. pinsedag, skal vi bruke den på 2. pinsedag.

Å elskes fram

Frelsesverket taler sterkt om Guds lidenskap for sin skapning, og i særdeleshet for mennesket. *For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn....* (v 16)

Ingen har større kjærlighet enn den som sitter sitt liv til for sine venner....(15,13)

Men den kjærlighet som er sterk og lidenskapelig og varig, vil også måtte koste noe. Utgangspunktet for Guds kjærlighetsgjerning i Kristus var ikke Edens idyll. Målet er ikke å holde ved like en tilstand alle kunne glede seg ved. I vår kulturkrets vil det i dag være vanlig å anse fullkommenheten og det levende livet som et ubestridelig utgangspunkt. Det er den naturlige tilstand. Ikke bare tenker vi at paradiset var smertefrihetens sted; vi tenker lett at det burde være slik i dag også. Derfor blir menneskelig lidelse og død en fornærmelse og noe Gud har en soleklar plikt til å utrydde. Hvis Han overhodet finnes. Men i evangeliet har kjærligheten en mørk bakgrunn. Liksom skapelsens lidenskap kom ut mot en bakgrunn av tomhet og mørke (1 Mos 1), slik kommer Jesu kjærlighet ut mot en bakgrunn av død og fortapelse. Slik kommer også pinsens lys ut av forvirringens mørke. Slik kommer også troens gave ved Den Hellige Ånd ut av fortvilelsen og vantroens mørke.

Å gi sin sønn

Hvordan hørte Nikodemus disse ordene? Det ville være trolig at han som skriftlærd jøde fikk umiddelbare assosiasjoner til den skjebnetunge fjellvandringen til Abraham og Isak. (1 Mos 22) Det største av alle offer er å gi bort sitt eget barn til døden. Det er større enn å gi seg selv til døden; det kan mange foreldre i sorg bevitne. Sorgforskning viser at den aller mest ødeleggende traumatisering skjer der foreldre

forvolder egne barns død. I den opprørende og urimelige historien om barnet Isak, er det Gud som skal ofres til. I Kristus-historien er det Gud selv som gir. Jeg kan ikke helt forestille meg Guds hjerte, og jeg blir ikke noe klokere med åra. Men hvis det finnes noe som heter følelse og bevegelse i Guds hjerte, og det vitner Skriften tydelig om, så må det ha vært fullt opprør på langfredag. Når den Fullkomne Kjærlighet ser hva som skjer med Sønnen han har gitt til verden, vet vi at den dypeste smerte har et faste i Gud. Kanskje Nikodemus skjønnte dette da han hjalp Josef fra Arimatea med å salve sin nattlige og nå korsfestede samtale-partner (Joh 19,39)

Tekst og budskap

Den siste delen av samtalen mellom Jesus og Nikodemus kan vel knapt kalles en samtale. Det er Jesu ord vi får gjengitt, og det er tungt og meningsmettet innhold.

- Dommen er allerede falt. Dommen er knyttet til det kollektive opprør og den kollektive "hybris": Vi elsket mørket høyere enn lyset. Jesu ord, slik vi får dem fra Johannes, peker tilbake på prologen i kapitel 1, der lyset også blir avvist. Det kristne menneskesyn har mange fasetter. Vi lærer om mennesket at det skapt av Gud, i Guds bilde og som det ypperste av Guds skapning. Men vi lærer også om mennesket at det er formørket og totalt ute av stand til å redde seg ut av sitt eget mørke og sin egen fortapelse. Forkynnelsen må tåle å holde disse tilsynelatende paradoksale sannheter om mennesket sammen. Det er ofte at mer enn en ting er sant samtidig.
- Gud handler først. Det er ene og alene Guds initiativ å forhindre den endelige dom over mennesket. Gud drives fram av lidenskap for og kjærlighet til sitt skaperverk. Det var aldri noen annen drivkraft bak Jesu gjerning enn kjærlighet og frelse.
- Å tro = å følge sannheten = å komme til lyset. Både Johannes-litteraturen og Paulus betoner troen som det "modus" frelsesgaven tas imot i. Spørsmålet er hvordan vi forstår det å tro. I en vestlig trostradisjon blir gjerne tro assosiert med tankemessig tilslutning eller med det å holde noe for sant. For meg har det vært til god trøst i tvilen å kunne

tenke på troen i handlings- og viljeskategorier: Jeg vet ikke helt sikkert om det er sant, eller om det henger på greip. Men jeg satser på det. Jeg handler som om det er sant. Da blir troen en praksis.

Friluftsgudstjeneste

2. pinsedag har utviklet seg til å bli en dag for kreative samarbeidsgudstjenester. Ofte er det dagen for en prostigudstjeneste. Andre steder holdes det felleskirkelige samlinger på denne dagen. Og mange har innsett at 2. pinsedag er en god dag for friluftsgudstjeneste på et der til egnet sted som enten har historisk interesse eller er spesielt naturskjønt. Da ligger det til rette for pinsefeiring med Grundtvig-salmer (i hvert fall en eller to....) og oppmerksomhet om Ham som gir oss en ny vår i naturen og en ny Ånd i våre hjerter.

Samtidig er teksten vår et så innholdsmettet uttrykk for den tro Ånden skaper, at en teksttro preken bør handle om Guds frelsesgjerning i Jesus Kristus. I stedet for å snakke om Ånden, kan vi *be* Ånden lede oss til omvendelse og tro. En friluftsgudstjeneste ved ei strand i Lofoten (eller en øy på Vestlandet), der annenhver familie lever med en historie om forlis på havet, kunne innledes slik:

"Hvis du ligger hjelpeløs i havet, da er det viktigste spørsmålet ikke hva du gjør. Det viktigste er om noen vil hjelpe deg, og om noen kan hjelpe deg. Om noen vil og kan gjøre det og kaster ut et tau eller ei bøy, da griper du den! Om ingen verken vil eller kan redde deg, eller bare en av delene, da hjelper det ikke hva du gjør..."

Jesus vil frelse. Jesus kan frelse. Gud sendte ikke sin sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
Universitetslektor, MF

Treenighetssøndag

7. juni 2009

Joh 3, 1-15.

5 Mos 6,4-7; Rom 11,33-36

1. Ta tre, betal for en

Vi snakket sammen om oppgaver som må gjøres i menigheten. "Det er bare den ene personen som kan gjøre jobben," ble det sagt av flere. En annen stusset: "Alle kan erstattes. Den eneste som er uerstattelig i kirken, er vår Herre Jesus; alle vi andre kan byttes ut!" Da forandret samtalen seg og handlet om hva som er vesentlig i kirken. "Men vi trenger jo også Gud", sa en annen. "Ja, uten tvil" la en til. "Og biskopen må vi jo også ha". "Vel, kirken har nå bestått i alle år uansett hvem som har vært biskop". "Hva med Den hellige ånd, da?" - "Jo da, ham trenger vi". Og så var vi midt i en samtale om treenigheten. Men hva er treenighet egentlig? Det ble ikke så klart i denne sammenhengen. Litt spøkende sa en: "Det er som om du handler inn en ting og får to andre med på kjøpet".

At Gud er tre i en, er en lære har vi vokst opp med. Dette har vært opplest og vedtatt i kirken i over 1600 år. Men det har faktisk vært strid om disse spørsmålene også i kirken en gang - voldsomme kamper som til og med engasjerte mannen på gata. På 3-400-tallet ble dette løst på store kirkemøter. De som ikke var enige, ble ikke med på veien videre. Så har det stort sett vært ro om spørsmålet. Så mye ro at det jevne kirkemedlemmet i dag ikke klarer å se en mening i debatten lenger.

Det har imidlertid vært minoriteter i Norge som avviste treenighetstanken, men de ble marginalisert:

1. Jøder hadde etter reformasjonen ikke adgang til landet lenger.
2. I nyere tid har Jehovas vitner avvist treenighetslæren. Men denne gruppen blir ansett som så snål at folk flest ikke tenkte mer over det. De fleste ble bare glade når de kunne lukke igjen døra etter besøket.
3. De senere årene har vi imidlertid blitt kjent med en forholdsvis sterk gruppe som vi må og vil ta på alvor: muslimerne, våre naboer og kollegaer. For muslimer er treenighet en umulig tanke. Her er en

sikker i sin sak: Gud er en! Jesus er en stor profet, men ikke mer enn det; og det finnes jo bare én Gud.

Men hva er treenighet egentlig? Har den jevne kristen det klart for seg? Hvem kan gå inn i en samtale med en muslim og forstå hva kirken her egentlig mener? Kirken utfordres i dag til å gjennomtenke dette tema på nytt. Hvordan kan vi formidle treenighetstanken til våre egne? Hvorfor er den så avgjørende viktig? Kan vi ikke bare snakke om Gud, og ferdig med det?

2. Dagen:

Treenighetssøndagen ble til i vestkirken på 1200-tallet. Den er historisk sett den yngste festdagen som overlevde reformasjonen. Men hvorfor en egen søndag for treenigheten? Den treenige Gud lovprises jo i alle gudstjenester. Kanskje det har med det faktum å gjøre at kirken også på 1200-tallet gjennom korsfarerne møtte og ble utfordret av islamsk syn på Gud.

Dagens tekster tar opp forskjellige aspekter av treenigheten. I 5 Mos betones enheten. Vi hører Israels trosbekjennelse: "Hør, Israel! Herren er vår Gud. Herren er én." Epistelt teksten taler om Guds visdom og storhet som bare kan lovprises, men ikke forklares.

Gudstjenestens grunntone derimot skapes ofte av kollektbønnen. Men den hjelper oss ikke videre. Riktignok tituleres Gud som den Treenige, men utover det får vi ingen flere forklaringer. Tema blir - ut fra en ensidig forståelse av Joh 3 - dåpen.

Men dagens evangelium handler om mye mer enn dåpen eller kirkelig praksis.

3. Sammenheng:

Det er alltid viktig å se på bibeltekstene i sin sammenheng. Hos Johannes er dette helt avgjørende. Evangeliet hans er så nøye gjennomkomponert at vi lett kan feiltolke detaljer som er tatt ut av sin sammenheng.

Etter at Johannes har slått an tonen i prologen, følger vi Jesus. Vi har hørt døperens vitnesbyrd om ham og lest om hvordan han samler disipler rundt seg. Så begynner det skikkelig. Han gjør det første tegn, forvandler vann til vin. Tegnet viser den troende at Jesus står i et nært forhold til Gud. Samtidig peker det på det

nye som er kommet sammen med Jesus. I dette tilfelle ny vin som skaper ny glede. Også den neste perikopen peker på en grunnleggende forandring. Templet har utspilt sin rolle. Jesus selv overtar rollen som tempel og offerlam. Men tegn er ikke bevis, og derfor følger alltid en samtale eller debatt etter at Jesus har gjort et tegn. Samtalen etter det første tegnet er vår prekentekst. Også her handler det om noe nytt - en ny fødsel som gir nye muligheter i forhold til Gud.

4. Perikopen:

Av alle talene vi finner hos Johannes, møter vi nå den første. Et velansett medlem av Det høye råd oppsøker Jesus i hemmelighet. Det begynner med en dialog, men etter hvert er det Jesus som taler alene. Fortellingen om Nikodemus vil vise at Jesus er den eneste som kjenner veien til frelsen. Han er den som fullender troen.

Undrene Jesus gjorde i Jerusalem (2,23), gjorde dypt inntrykk på Nikodemus. Derfor søker han en anledning å bli nærmere kjent med denne mannen. Senere nevnes Nikodemus to ganger til (7,50 og 19,39) Sannsynligvis hører han med til den fraksjonen i Det høye råd som ifølge 12,42 trodde på Jesus, men ikke turde å bekjenne seg til ham. Nikodemus snakker imidlertid ikke bare for seg selv (merk: 1. pers flertall).

Det hele begynner med høflige fraser, men Nikodemus rekker ikke å nå til poenget før Jesus tar opp kjerneproblemet: "Hvordan kan en komme til Guds rike?" Fra nå av er det Jesus som styrer samtalen. Uttrykket "Guds rike" kjenner vi egentlig fra synoptikerne; hos Johannes møter vi dette begrepet bare her. Men i motsetning til de andre evangeliene nevner han ikke bot og omvendelse i denne sammenhengen. Ingen kan se Guds rike, som ikke er født på ny. Det greske uttrykket "anoten" kan også bety: ovenifra.

Dette fører til en misforståelse - et stilistisk middel som Johannes bruker for å understreke sitt hovedpoeng: Det er Jesus som er født ovenfra, bare i troen på ham kan en bli født på ny. Han er Guds sønn, og bare han kan føre til Guds rike. Nikodemus hører ikke ordet "ovenifra" som klinger med når Jesus snakker om en ny fødsel.

Jesus må forklare hva han mener med "anoten" - på ny, ovenifra. Her kommer ånden (pneuma) inn. Den som vil inn i Guds rike, trenger en radikal omvendelse som blir skapt av ånden og blir synlig gjennom dåpen (vannet).

Men fremdeles er det åpne spørsmål: Hvorfor trenger vi ånden i denne sammenhengen? I verden finnes det to virkeligheter som utelukker hverandre: kjøtt og ånd. Ved fødselen blir vi kjøtt, men for å få tilgang til de områdene som har med Gud å gjøre, trenges det en transformasjon, fra kjøtt til ånd.

Begrepet "pneuma" har (akkurat som det hebraiske "ruach") en dobbelt betydning: vind og ånd. Akkurat som vinden ikke kan beregnes, kan heller ikke ånden gripes og brukes etter eget forgodtbefinnende. Ånden er en gave.

Fra vers 11 taler Jesus alene, men nå bruker han flertallsform. Det tyder på at Johannes bruker materiale som opprinnelig ikke hører sammen med historien om Nikodemus. Kan det hende at det nå refereres til erfaringene til den troende menighet? Men hvilken rett har Jesus til å snakke om gjenfødsel og uttale seg om ting som egentlig bare Gud kan vite? Det er fordi Jesus kom ned fra himmelen og skal dra tilbake dit (vers 13); derfor kan han snakke om det som henger sammen med himmelen. Vi hører om den opphøyde Kristus som skal undervise menigheten om Guds mysterier når han kommer tilbake. Men denne opphøyelsen skjer senere gjennom korset. Akkurat som slangen i ørkenen er også korset opprettet for at folket som tror på den opphøyde, skal bli frisk og frelst. Det er Jesu egentlige oppdrag (Se også den såkalte "Lille bibelen" [3,16]).

5. Treenighet:

Det snakkes om "treenighetslære", og det kan fort bli en abstrakt samtale. I denne sammenhengen er det ikke mulig å gå dypt inn i materien, men Johannes gir oss noen viktige pekepinner om hvorfor det er eksistensielt for den kristne tro å se på Gud som den treenige - Fader, Sønn, Hellig Ånd. Som nevnt ovenfor tar Johannes utgangspunkt i en dualisme - virkeligheten er delt: Gud - verden, lys - mørket, kjøtt - ånd, liv - død osv. Disse delene av virkeligheten har i utgangspunktet ingenting med hverandre å gjøre; de utelukker hverandre.

Men Sønnen kom som et lys til verden; Gud selv sørger for at menneskene ikke forblir uten håp; i troen på ham er avslutningen ikke døden, men livet. Men selv mennesker som bærer Guds lys i seg, bærer like mye mørke i seg. Ånden gjør at et menneske blir tilgjengelig for den virkeligheten som hører Gud til. Problemet er bare at skillet mellom det verdslige og det guddommelige, mellom tro og vantro går tvers gjennom et hvert menneske. Det er her at Sønnen kommer inn igjen. Bildet av slangen og Moses er et første signal hos Johannes om det som skjer senere. Kristus opphøyes på korset, og folket kan få leve - ikke pga. egen dyktighet, men pga. av nåden og den nye fødsel som kom "ovenifra".

Alternativet til Treenigheten er en religion der loven står sentralt. Men om en har vært god nok, kan en ikke vite. Med treenigheten kommer evangeliet og nåden inn i bildet.

ERNST-MODEST HERDIECKERHOFF

Sokneprest i Skårer

2. søndag etter pinse

14. juni 2009

Prekentekest Luk. 16:19-31

Lesetekster 5. Mosebok 15:7-8 og 10-11

1. Johannes brev 3:13-18

Rettferdighet, er det at alt går opp til slutt?

Hver gang jeg har hørt denne fortellingen, har jeg sett for meg den rike mannen som går rundt i så mange kapper og med så tunge smykker at han knapt kan bevege seg nynnende rundt i sitt store hus. Hver gang han så ut av vinduet sitt, så han Lasarus med sine sår liggende utenfor porten, og han tenkte at uff, hvorfor måtte han ligge slik at han kunne se ham, og også hver gang han skulle ut, måtte han gå forbi ham. Han syntes det var irriterende og håpet at Lasarus ville dø snart, slik at han ikke behøvde å forholde seg til ham mer, for han tippet også om å få mat. Begge to dør - og den ene blir båret til Abrahams fang og til Gud; den rike slår øynene opp i dødsrike og er i pine. Men ikke nok med det: Han ser også Abraham og Lasarus langt borte, og han ber om hjelp. Det går imidlertid ikke an å sende noen fra den ene til den andre siden i dødsriket; til det er kløften for stor. Da ber han for sine 5 brødre, om ikke de kan sende noen til dem, slik at de slipper å komme dit han er. Men de har Moses og profetene og lar seg ikke imponere om noen står opp fra de døde, svarer Abraham.

Ikke snu oss bort?

Rettferdighet, er det at alt går opp til slutt? At de som har det godt i dette livet, får det vondt i det neste og omvendt? Det er i alle fall en slags rettferdighet i det. Men i så fall ligger de fleste av oss tynt an, samme hvor mye brukskontoen vår måtte være tom mot slutten hver måned. Det er lett å tenke at hadde bare den rike mannen hjulpet Lasarus i stedet for å snu seg bort, da ville det hele sette annerledes ut. Hvor ofte snur vi oss bort? Daglig prøver vi å overbevise oss selv om at vår brors og søsters fattigdom og lidelser ikke angår oss, eller at vi ikke kan hjelpe. Det handler ikke om å ta all verdens elendighet inn over oss, for det er for vanskelig og uhandterbart. Men det handler om å hjelpe noen, ham eller henne som ligger

utenfor døren vår, eller en nabo, eller å gi et barn skolegang, mat og klær. Det handler om at vi ikke snur oss vekk og synes det er irriterende at de er der, at de minner oss om lidelse og urettferdighet, men å erkjenne at alle mennesker er våre brødre og søstre, for da ville vi ikke snudd oss bort. Da ville vi brydd oss; da ville vi vise sann menneskelighet.

Sann menneskelighet!

Vi håper kanskje at det skal skje noe spektakulært, for at vi skal endre retning - en gjennom-brytende erkjennelse som får oss til å skjønne og dedikere oss til å hjelpe, en stor åpenbaring eller øyeåpner. Det var det den rike mannen mente hans 5 brødre ville trenge for å endre retning i sine liv. Jesus kom; han levde her og viste oss sann menneskelighet og sann kjærlighet; han gjorde seg sårbar av kjærlighet til deg og meg; han døde og stod opp igjen. Stort mer spektakulært, gjennomgripende og menneskelig kan det ikke bli. Likevel løfter vi så vidt på øyenbrynene, ser blasert mennesker haste forbi og lurar på om de angår oss! Kløften mellom meg og min bror og søster blir større og større! Så stor til slutt at vi bare kan skimte hverandre i det fjerne, mens vi snakker oss i mellom hva som skal gjøres, og lurar på om det er mulig å gjøre noe. Alt som kreves av oss, er å vise hverandre sann menneskelighet. 1 Joh 3,16-18: Hva kjærlighet er, har vi lært av at Jesus ga sitt liv for oss. Så skylder også vi å gi vårt liv for våre søsken.

Men den som har mer enn nok å leve av og likevel lukker sitt hjerte når han ser sin bror lide nød, hvordan kan han ha Guds kjærlighet i seg?

Mine kjære, la oss elske, ikke med tomme ord, men i gjerning og sannhet.

Den rike mannen og Lasarus

Hele kapittel 16 handler om å dele av sine eiendeler. Vår tekst fra vers 19-31 er en eksempelfortelling med fokus på den rike mannen, hans fem brødre og leserne. Den spør: Vil de fem brødrene og leserne følge den rike mannens eksempel, eller vil de følge det gamle testamentet og Jesu undervisning om å ta oss av dem som trenger hjelp, som Lasarus, og få sitte til bords med Jesus i himmelen? For versene 19-26 finnes det paralleller for den historien i

egyptisk folklore, men det finnes ikke parallell for samtalen mellom Abraham og den rike mannen eller at den fattige i Lasarus skikkelse ikke gleder seg over at straffen den rike mannen får.

Vers 19-20: Selv om en lett trekker konklusjonen at den rike mannen levde moralsk urett og Lasarus moralsk rett, er det ingen indikasjon på dette i disse versene. En kan ikke fordømme en rik for å være rik eller velsigne de fattige fordi de er fattige. Verken de ene eller det andre er feil eller riktig.

Vers 23: Abrahams fang: Henviser til det messianske gjestebud.

Vers 27-31: Denne andre del av eksempelfortellingen forsetter dialogen mellom den rike mannen og Abraham og viser klart at den rike mannen skulle ha brydd seg om Lasarus, samt at hans handlinger ikke var gode og riktige i forhold til Det gamle testamentet og Jesu lære.

Vers 27: Ikke bare ord gjør en til et Abrahams barn og derfor medlem av det gjenopprettede Israel. Fordi han ikke viste nestekjærlighet, hjalp det ham ikke at han hadde Abraham til far.

Vers 31: stå opp fra de døde: De vel be- midlede i Lukas sitt miljø blir oppfordret til å hjelpe sine Lasarus'er, men vers 19-31 viser også at de fattige ikke er frelst sola gratia; de også må respondere på evangeliet om at Gud reiser opp de små gjennom Jesus død og oppstandelse.

Preken - gode fotspor

De fleste av oss ønsker å sette fotspor, gode fotspor. Og så håper vi at folk tilgir oss og glemmer det vi ikke fikk til. Gode fotspor settes i hjertene til de menneskene vi omgir oss med, ved at vi viser at vi bryr oss om dem.

Jesus har satt sine fotspor av kjærlighet, rausket og nåde i våre hjerter. Vi skal fortsette å sette hans fotspor i verden. Forkynnelsen i Den norske kirke, slik jeg kjenner den, har de senere år vært forsiktig med å snakke om hvordan vi skal leve våre kristne liv. På søndag gikk turen fra Sjømannskirka i New York til Harlem og en av baptistkirkene der, og slik vi alle vet, er nok preken-tradisjonen der litt annerledes enn vår. Men jeg lar meg inspirere av en tillit til Den Hellige Ånds gaver som er gitt oss som kristne og den frimodighet som ligger i for-

kynnelsen om å ta dem i bruk. Jeg tror vi trenger både tilliten og frimodigheten i møte med denne teksten. Det er absolutt ingen grunn til at vi ikke skal ha det, og vi har mye å gå på i vår tradisjon før vi blir for loviske.

“Change” - “New thing” - “Yes, we can” er ord vi hører ofte og mye her i USA for tida. Men i møte med det kristne liv er det også gode ord.

”Forandring/nytt liv” - ”Gud skaper noe nytt” - ”Ja, vi kan og vil bidra.”

Det kan være preakenskissen for denne søndagen.

Forandring/nytt liv

Gud har gitt oss et nytt liv sammen med ham. Vi får del i det i dåpen og gjennom troen på ham. Vi legger hånden på hodet og sier etter dåpen: ”Den allmektige Gud har nå gitt deg sin Hellige Ånd, gjort deg til sitt barn og tatt deg inn i sin troende menighet. Han styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg.” Gud gir oss troens gave, og han utrunder oss til å tjene. Vår viktigste oppgave i møte med Gud blir å stille oss åpne og ta imot hans gaver. Vi mennesker bærer i oss en trang til utvikling og forandring. Gjennom troen vår kan vi også utvikle og forandre oss ved å stille oss åpne, ved å be Gud om å bruke oss i sin tjeneste. Ofte vil vi gjerne ha mange gode forslag selv til hva Gud kan bruke oss til, og de kan mange ganger være sammenfallende med hans. Men det handler også om å be og lytte til Gud; da forandres noe inne i oss, og det vi er gode på i utgangspunktet, blir noe vi også kan tjene Gud og medmennesker med. Da kan vi kjenne igjen en lengsel etter Guds nærvær og en lengsel etter å være i hans tjeneste. Da kan vi kjenne igjen det nye livet som er fullt av liv, et liv i fellesskap, en vandring med Gud og med den andre, en vei bort fra ensomhet og individualitet, til fellesskap og glede over vår unikheter, en vandring som åpner våre øyne for å se Jesus ansikt i vår bror og søster. Det er fort gjort at i alt som krever vår oppmerksomhet gjennom en dag av ulike ting, setter vi opp et forsvar for å filtrere alt som kommer mot oss av informasjon. Noen ganger blir vår filtre så sterke at ingenting trenger gjennom, og vi glemmer at i møte med Guds gode gaver krever det en helt annen øvelse av oss, nemlig at vi søker å stille oss åpne å lytte. Derfor må i aktivt velge dette,

ikke minst i vår hverdag, for ellers blir vi fanget i vårt forsvar og filter som vi også trenger på andre områder i livet. Vår åpenhet handler også om å erkjenne en dyp avhengighet av Kristus, at vi ikke selv kan klare oss uten den Gud som har skapt oss, elsker oss, redder oss, gir oss nytt liv og utrunder oss til tjeneste. Det er tillit, og i tilliten ligger trygghet slik at våre hjerter kan åpnes, og at Gud kan fylle oss med sin kjærlighet.

”Gud skaper noe nytt”

Vi har gjerne en skepsis til ting rundt oss som vi ikke kjenner, eller vi kan si det slik at vi verner om vårt. Vår utfordring er å endre vår skepsis til gjestfrihet, og at vi på den måten kan merke en endring i våre relasjoner. Vi lever i et samfunn der mennesker er fremmede for sin egen fortid, kultur og land, naboer, venner og familie, fra det dypeste i seg selv og fra deres Gud. Men vi mennesker søker å finne våre røtter, et sted der vi kan få fast grunn under føttene, et sted der vi kan leve våre liv uten frykt og i et fellesskap, og mange ganger blir våre hus og eiendeler vegger vi stenger oss inne bak og ser ut fra i stedet for å åpne dørene og slippe inn våre brødre og søstre. I 1 Mos 18,1-15 møter vi Abraham som tar i mot tre fremmede i Mamre, gir dem vann og brød, gjorde i stand en fin kalv og satte fram rømme og melk. De viste seg etter hvert å være budbærere om at han og Sara skulle få en sønn. Da enken i Sarepta gav mat og husrom til en fremmed, Elia, viste han seg å være en Guds mann, og hun gikk aldri tom for olje eller mel, og da sønnen hennes ble syk og døde ba Elia til Gud om å gi sønnen hennes livet tilbake - og han gjorde det (1 Kong 17:9-24). Da de to reisende på vei til Emmaus inviterte med seg hjem en fremmed som hadde slått følge med dem på veien, viste det seg da han brøt brødet at han var Jesus Kristus (Luk 24,13-35). Når vår skepsis og frykt kan bli forvandlet til gjestfrihet mot fremmede, kan vi se Jesus Kristus. Vi kan også se at de fremmede bringer med seg et løfte om velsignelse, og forskjellen på vert og gjest viskes ut ved at vi gjensidig beriker hverandre.

Men vår frykt for fremmede har kanskje til og med økt i de siste årene, så det er ikke noen lett oppgave å søke gjestfrihet og åpenhet mot

fremmede. Det handler ikke om fullstendig naivitet, men om en holdning og om åpne oss for at Gud kan skape noe nytt, og at vi ikke skal lukke våre øyne og hjerter for dem som trenger oss. Men livet er komplekst, og så er vårt følelsesliv. Derfor er dette en kontinuerlig øvelse for oss.

”Ja, vi kan og vil bidra”

Vi står i ulike relasjoner i livene våre som foreldre, barn, lærere, studenter, venner, hjelpere og mennesker som trenger hjelp. I alle relasjoner kan konseptet gjestfrihet hjelpe oss til å forstå at vi ikke er kallet til å eie, men å tjene hverandre og skape steder der det er mulig. Vi kan bidra med de gaver Gud har gitt oss, i møte med hverandre selv om vi er fremmede for hverandre, med åpenhet og vennlighet - ikke for at de vi møter, skal bli som oss eller tjene oss eller passe inn i vårt fellesskap slik vi har tenkt det ut. Det kan fort føre til manipulasjon og utnyttelse. Men vi er kallet til å skape steder der hver enkelt av oss kan få utforske våre gaver og utvikle oss. Gud har skapt oss unike, og vi er kallet til å bruke vår unikhet i

tjeneste for andre og la andre få plass til å blomstre i våre fellesskap. Vis sann menneskelighet! Da setter vi gode fotspor - da er vi Kristi hender og føtter i verden. Vi er i Kristus og han i oss.

Rettferdighet

I dette perspektivet blir rettferdighet også gjestfrihet og åpenhet, ikke en ovenfra-og-ned-handling. Å hjelpe er å tjene.

Gudstjenesten

Denne søndagen er det fint å fokusere på bønner i gudstjenesten og gi den plass. I bønnene kan en spesielt fokusere på tjeneste og kanskje utfordre folk konkret til å åpne seg for hva deres tjeneste kan være i tiden fremover. Forslag til salmer å plukke fra Salmer 97 121, 106, 103, 59 og NoS 418, 423, 430, 695, 707, 711, 715,716.

HILDE BARSNES
Studentprest, Oslo

TEKSTKOMMENTAR TIL PRØVEMENIGHETENE

Harald Kaasa Hammer

FORSLAGET TIL NY TEKSTBOK: FRA TREENIGHETSSØNDAG TIL 2. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

2. pinsedag ble omtalt i forrige nummer av Luthersk kirketidende.

Treenighetstiden er et flott navn, men kunne like gjerne vært overskrift over første del av kirkeåret. Grunnen til at tiden så ofte har skiftet navn, er vel at det ikke har vært så lett å samle innholdet i en entydig betegnelse. Den gamle rekke, som har utviklet seg siden 400-tallet, har ikke hatt noen plan for denne tiden.

Forslaget til ny tekstbok beholder den gamle rekkes dager og tekster, men ikke nødvendigvis i den gamle rekkefølgen. Ved en gruppering av tekstene og dagene angis en mulig utvikling av

treenighetstiden. Så får høringsrunden og tiden frem til neste revisjon vise om kirken etter hvert blir klar til å finne en dekkende betegnelse. En foreløpig arbeidstitel kan være "Livet i Guds verden og i Guds rike".

Fra Treenighetssøndag til 6. søndag i treenighetstiden / Aposteldagen samler forslaget tekstgrupper som knytter de to dagene sammen: Vi starter i misjonsbefalingen og fortsetter med tekster om Jesu dåp og vår dåp. Jesus kaller disipler, store og små, men hva betyr det å følge Jesus? Vi hører om sanne og falske profeter og disipler, før vi kommer til Aposteldagen med Peters fiskefangst og hans bekjennelse, og Jesus som peker ut de tolv apostlene.

Treenighetssøndag, andre rekke

7. juni 2009

*Jes 42,5-10 Et lys for folkeslagene**Apg 13,43-49 Nå går vi til hedningene**Matt 11,25-27 Alt har Far overgitt til meg**Poetisk tekst: Salme 100, 1-2 / 3 / 4 Omkved: v 5**Fortelling: Matt 28,16-20 Misjonsbefalingen***Inngang i tekstene**

I første rekke stråler misjonsbefalingen hvor disiplene fra da av skal gjøre folkeslag til disipler, og det skal de gjøre ved å gå ut og døpe og lære. GT-teksten gir oss den mysteriøse fortellingen om Herren som i tre personer gjestet Abraham, og fra Peters tale på pinsedag får vi tankevekkende innspill til forkynnelsen av den treenige Gud. Det er treenigheten som er forbindelsen mellom de tre tekstene.

I tredje rekke jubler Jesus i Den hellige Ånd og priser sin Far. Vi leser en av tjenersangene fra Jesaja-boken, som åpner de store skapelses- og misjonsperspektivene. Jesus henter ord fra denne teksten når han presenterer seg i Nasaret. Epistelteksten er den undrende lovsangen som avslutter kap 9-II om jødefolkets plass i Guds frelsesplan.

I år leser vi andre rekke, hvor Jesus lovpriser Gud for å ha gitt evangeliet til de umyndige. GT-teksten er den samme som i tredje rekke. En vanlig forståelse er at tjenersangene handler om jødefolket, men de aktualiseres tydelig av Jesus. Apostlene gikk først til jødene med evangeliet, og da de avviste budskapet, gikk evangeliet videre til hedningene.

Likt og ulikt

GT-teksten og epistelteksten er nye. Evangelie-teksten står på 22. søndag etter pinse i nåværende tekstbok. Det er lenge siden det ble preket over denne teksten. Se tekstgjennomgåelse i Luthersk Kirketidende 16/2002.

Krybbe, kors og kirke

Noen opplever nok at pinsen blir svevende i forhold til de håndgripelige tegnene ved jul og påske. Det kan være forkynnelseens skyld, for kirken skulle være et like håndgripelig tegn i verden, og vel så det. Tekstene lukker oss inn i Guds frelsesplan, i den hemmeligheten som Paulus skriver om i Efeserbrevet.

Misjonen er en hovedsak denne dagen, og

det er en ekstra utfordring at misjonen er knyttet så nær til forkynnelsen av den treenige Gud. Prekenen kan bli en avsporing hvis vi vikler oss inn i filosoferinger om treenighetsdogmet, men den kan bli en berikelse både for prest og menighet hvis nettopp treenighetstekstene kan åpne en vei inn til Guds hjerteslag.

Vi er en frukt av misjon, og vi er i bevegelse med evangeliet. 1 Kor 15,24-28 er en annen tekst der forholdet mellom Far og Sønnen skjer midt i denne verdens løp.

Trinitarisk - et ord som er kommet i ny bruk

Denne dagen er en utfordring til å forkynne trinitarisk om misjonen. Det er blitt utbredt å bruke ordet trinitarisk både om misjon, forkynnelse og sjelesorg. Vi må glede oss over det trinitariske perspektivet, men trinitarisk må ikke bli et halvfyllt moteord.

Vi trenger ny bevissthet på treenigheten, også i forkynnelse og undervisning: Er alle skapte mennesker Guds barn, eller må vi frelses til det? Er vi Jesu barn eller hans søsken? Kan vi si at Faderen led på korset, når Sønnen ropte "Hvorfor har du forlatt meg"? Kan det vi sorterer under Ånden, like gjerne tillegges vår himmelske Far? Hva er forskjellen på treenighet og trefoldighet? Betyr treenighet at det er uvesentlig å skjelne mellom Faderen, Sønnen og Ånden og deres funksjoner og egen-skaper?

2. søndag i treenighetstiden, andre rekke

14. juni 2009

1 Mos 3,21-24 Gud kledde Adam og Eva

Kol 3,8-14 Dere har kledd av det gamle mennesket

Luk 3,21-22 Jesus blir døpt

Poetisk tekst: Salme 66, 4 / 5 / 6 Omkved: v 1-2a

Fortelling: Apg 9,1-12.17-28 Saulus i Damaskus og

Jerusalem

eller Apg 8,26-40 Filip og den etiopiske hoffmannen

Inngang i tekstene

Tekstene denne dagen fokuserer på Jesu dåp og vår dåp.

I første rekke trekkes linjene tilbake til Sivsjøunderet og til dåpen i skyen og i havet. Frelsen og vannet forbinder de tre tekstene. Matteusteksten om Jesu dåp kontrasterer Johannesdåpen som omvendelsesdåp og at Jesus skal døpe med Den hellige ånd og ild. Ilden tolkes som dommens ild. Møtet med Jesus er bestemmende for vår evige skjebne.

I tredje rekke samtaler Jesus med Nikodemus om dåpen. Nikodemus' vantro spørsmål om for annen gang å komme inn i mors liv speiler hvor radikal Jesu tale var da han kalte dåpen en ny fødsel. Dette understøttes av GT-teksten om et nytt hjerte og epistelteksten om begravelse og oppreisning med Kristus.

I år leser vi andre rekke. Vi møter den hellige Gud som sprekkeferdig av stolthet presenterer Jesus: Dette er min Sønn! og Ånden som daler ned over ham. Jesus gikk inn under Johannesdåpen sammen med folket sitt. GT- og epistelteksten fanger opp en tråd mellom dåp og klær. Gud kledde Adam og Eva før han viste dem ut av Edens hage. Brevenes dåpstekster gjenspeiler antagelig en seremoni med å kle av seg (legge av) det gamle menneskes gjerninger og kle på seg "Kongens klær". Klær skaper folk!

Dagen er beslektet med 2. søndag i åpenbaringstiden. På det stedet gir tekstsammensetningen fokus på åpenbaringen av Jesu herlighet ved hans dåp, mens her er fokuset på Jesu dåp og vår dåp.

Likt og ulikt

GT-teksten er ny i forhold til nåværende tekstbok. Epistelteksten har både vært lest på 3. søndag etter pinse og vært tilleggstekst på 5. søndag etter Kristi åpenbaringsdag. Evangelie-

teksten er nå tilleggstekst på 1. søndag etter Kristi åpenbaringsdag.

Parallellteksten i Matt 3,7-12 er nå prekenstekst på Bots- og bededag. Vi må faktisk tilbake til Luthersk kirketidende 17/1995 for å finne en gjennomgåelse av denne teksten.

Frem mot prekenen

Tekstsammensetningen innbyr til å forkynde Jesu dåp og vår dåp. Jesu dåp er tydeligvis et høydepunkt i frelseshistorien, siden både Far og Ånden åpenbarer seg. Ved dåp av den enkelte overrekkes frelsens gaver, som en direkte linje mellom Jesu frelsergjerning og hver enkelt.

Tradisjonen med å få iført Kristi rene rettferdsdrakt ved dåpen, har røtter tilbake til urkirken. Her innbyr billedrikdommen til dramatisering: en statist kan vrenge av seg klesplagg merket med sinne, hissighet, ondskap, rått snakk og løgn (Kol 3,8), og så iføres inderlig medfølelse, godhet, mildhet, ydmykhet, tålmodighet og kjærlighet (v 12-14).

Denne dagen bør det fokuseres på frelsen i dåpen. Tit 3,5 og 1 Pet 3,20-21 er vel de klareste bibelstedene om at dåpen frelser. Vi må håpe at disse tekstene kommer inn i tekstboken i høringsprosessen. Guds frelsende inngrep i dåpen fører rett over i endring av den døptes liv, slik det konkretiseres i epistelteksten. Frelsen og etikken må holdes sammen for at ikke den dømte skal havne i strevsomhet eller likegyldighet.

HARALD KAASA HAMMER

hkhammer@online.no

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE

Agder og Telemark bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Lister prosti i Agder og Telemark bispedømme. Det er 3 søkere til embetet.

Linde, Jens, sokneprest i Ytre Sogn prosti (Gulen, Mjømna og Brekke), Eivindvik, f. 1962

Sirnes, Hilde, sjømannsprest/bestyrer ved sjømannskirken i New Orleans, New Orleans, USA, f. 1965

Ådneram, Karsten, sokneprest i Hafrsfjord sokn, Ålgård, f. 1945

Nidaros bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Gauldal prosti i Nidaros bispedømme. Det er 3 søkere til embetet.

Aspeland, Arne, sokneprest i Oppdal prestegjeld, Oppdal, f. 1956

Flø, Øystein, sokneprest i Byåsen sokn, Trondheim, f. 1957

Thomassen, Dagfinn, sokneprest i Byneset og Leinstrand sokn, Spondal, f. 1961

Agder og Telemark bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Otredal prosti i Agder og Telemark bispedømme. Det er 5 søkere til embetet.

Askekjær, Frode, sokneprest i Sylling, Sylling, f. 1968

Jensen, Bernt Olav, sokneprest i Otredal prosti (Bygland, Årdal, Valle/Hylestad og Bykle), Bygland, f. 1952

Karsrud, Ravn, sokneprest i Notodden, Notodden, f. 1955

Linde, Jens, sokneprest i Ytre Sogn prosti (Gulen, Mjømna og Brekke), Eivindvik, f. 1962

Mann, f. 1951

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Stilling som kapellan i Lister prosti i Agder og Telemark bispedømme, med Lyngdal, Austad og Kvås sokn som tjenestested.

Det er ledig stilling som kapellan i Lister prosti med Lyngdal, Austad og Kvås sokn som særskilt tjenestested, og Hægebostad og Eiken sokn som utvidet tjenesteområde. Kapellannen tjenestegjør i 25 % av stillingen som prostiprest. Denne delen av stillingen har vært lokalisert til Flekkefjord.

Lyngdal kommune har 7500 innbyggere og Hægebostad 1600 innbyggere. Lyngdal sokn omfatter 2/3 av befolkningen.

Det er fem kirker i tjenesteområdet som alle er bygd i løpet av 1800-tallet: Eiken og Hægebostad kirker ligger i Hægebostad kommune. Kvås, Austad og Lyngdal kirker ligger i Lyngdal kommune. I tillegg er det et kapell, Korshamn kapell som ble bygd i 1906.

I Lyngdal kirke er det gudstjenester hver søndag; de andre kirkene har tilnærmet to gudstjenester i måneden.

Nynorsk er målformen i Eiken kyrkje. I de andre kirkene og kapellet er det bokmål.

Kapellannen har sitt hovedarbeidsområde i Lyngdal kommune og blir kapellan i Lyngdal, Austad og Kvås sokn. Soknepresten sitter i menighetsrådene i Kvås og Lyngdal, mens kapellannen sitter i Austad menighetsråd og har et spesielt ansvar for dette soknet. Det er ønskelig med et tettere samarbeid mellom disse tre soknene.

I tjenesteområdet er det tre prester: soknepresten i Hægebostad, soknepresten i Lyngdal og kapellannen i Lyngdal. Det er nært tjenestesamarbeid mellom prestene, som blant annet omfatter gudstjenester og tjenesteuker. Tjenesteukene omfatter hele tjenesteområdet.

Kapellannen har et spesielt ansvar for konfirmantundervisningen og ungdomsarbeidet. Lyngdal menighet har også tilsatt barne- og ungdomsarbeider.

Lyngdal kommune er i god vekst med mange ulike fritids-/kulturtilbud for alle aldergrupper.

Kommunen har god barnehagedekning med både private og offentlige barnehager. Det er fire barneskoler og to ungdomsskoler. I tillegg er det en privat kristen barne- og ungdoms-

skole. Det er to videregående skoler i kommunen. Den ene er privat og drivet av Indremisjonsforbundet. Lyngdal har et stort, nytt Bo- og omsorgssenter.

Det er et tjenlig kirkekontor i Lyngdal sentrum. Her er kontorplass for sokneprest, kapellan, soknediakon, kontor, barne- og ungdomsarbeider, daglig leder, kontorfullmektig og kirkesjef.

Lyngdal menighet har mange frivillige medarbeidere.

Det arbeides med planer for utvidelse av Lyngdal kirke, slik at den kan bli mer funksjonell. Kirken er en korskirke med to gallerier og 1200 sitteplasser,

Lyngdal menighet har en visjon om å være en menighet der nye får lyst til å delta, og de som er med, får mulighet til å utvikle seg og vokse som kristne

Høyt prioritert er videreutvikling av

- de kristne fellesskap: gudstjenester, cellegrupper, bibelgrupper, temakvelder
- barne- og ungdomsarbeidet
- det felleskirkelige samarbeidet
- samarbeidet mellom kirke og bedehus

Menigheten ønsker en kapellan som

- er en inspirerende leder og engasjert forkynner, - spesielt i forhold til den yngre generasjon
- er samarbeidsorientert
- kommuniserer godt med ansatte og frivillige medarbeidere
- deltar i ledertrening og utrusting av medarbeidere
- blir en pådriver i arbeidet med å virkelig gjøre vår visjon

Egnethet i forhold til dette vil bli vektlagt.

Tjenesteområdet ligger sentralt i Lister prosti. Prostekontoret ligger i Flekkefjord. Prosten leder prestetjenesten i prostiet og innkaller prestene til samlinger for faglig utvikling, åndelig fellesskap, orientering og drøfting. Kapellannen går inn i samarbeidet om beredskapsvakt med de andre prestene i prostiet, ca. fire uker i året.

Det følger tjenestebolig med stillingen.

Presteboligen er en villa i 2 etasjer som ligger nær det nye Sørlandsbadet, sentralt i nytt boligfelt i Lyngdal. Den ble bygd i 2005. Her er 4 soverom, hjemmekontor, 2 bad og et ekstra toalett. Dobbel carport.

Den som blir tilsatt, må rette seg etter:

- Endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold for geistlige tjenestemenn.

- Alle avgjørelser som måtte bli tatt, i forhold til tjeneste og tjenestested.

Stillingen er lønnet i stillingskode 0922 kapellan lønnstrinn 50 - 69

Lønnplasseringen er avhengig av kvalifikasjoner, ansiennitet m.m.

Pensjonsinnskudd. Til lønnen kommer regulativmessige godtgjøringer og skyssgodtgjøring etter statens regulativ.

Kvinner oppfordres til å søke.

Søker må bekrefte at han/hun behersker begge målføre.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.3.3

Søknadsfrist: 22.05.09.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt arkivleder Tone W. B. Ellingsen tlf. 38 10 51 20.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til prosten i Lister, tlf. 38 32 81 20, eller Agder og Telemark bispedømmekontor, tlf. 38 10 51 20.

Agder og Telemark bispedømme

Soknepreststilling i Vest-Telemark prosti i Agder og Telemark bispedømme med Høydalsmo og Lårdal sokn som særskilt tenestoområde.

Det er ledig stilling som sokneprest Vest-Telemark prosti med Høydalsmo og Lårdal sokn som særskilt tenestoområde og Eidsborg, Mo og Skafså sokn som utvida arbeidsområde og prostiet som tenestedistrikt.

Dei to sokna fell geografisk saman med Tokke kommune på 980 km² og med om lag 2500 innbyggjarar. Om lag ein tredel bur på Dalen. Utanom kommunesenteret fur folk nokså spreidd eller på mindre tettstader. Dalen er frå gamalt av ein kjent turiststad i enden av Telemarkskanalen. Her ligg m.a. kommunehuset, legekantoret og sjukeheimen, forretningar og det kjende Dalen hotell. Og her er ein del industriverksemder og verkstader, samt kraftverk og ein administrasjonsstad for Statkraft. På Dalen er det vidaregåande skule. Ein del av dei yrkesaktive arbeider utanfor kommunen, i bygg og anlegg, i oljeverksemda og anna.

Tokke er ein distriktskommune, men ligg på ein måte også sentralt, nokså midt mellom aust og vest. Frå Lårdal er det 22 mil til Oslo, 31 til Bergen, 13 til Skien og 22 til Kristiansand. Om sommaren er det 25 mil til Stavanger over Suleskar. E134 går gjennom kommunen, og der er godt samband med ekspressbussar til Vestlandet, Oslo og Grenland/Vestfold.

Det er barneskular og barnehagar på Dalen og Åmdalsverk og i Høydalsmo, Byrte og Lårdal og ungdomsskule på Dalen og i Høydalsmo. I nabokommunen Kviteseid ligg Kvitsund gymnas som NLM eig. På Dalen er det eit heilt nytt kulturhus med bibliotek, kulturskule, møtesal og symjehall, og i det er eit aktivt organisasjonsliv i kommunen.

Vest-Telemark er kjend for sin vakre og varierte natur, og her er eit stabilt innlandsklima. Innsjøen Bandak ligg 72 m.o.h., og det er kort veg til høgfjellet som innbyd til friluftsliv både sommar og vinter. Området her er også kjend for sine djupe og rike kulturelle tradisjonar.

Det er fem soknekyrkjer i Tokke: Lårdal og Høydalsmo i det eine soknet, Mo, Skafså og Eidsborg i det andre. Sistnemnde er stavkyrkje frå 1250. Museet ved sida av kyrkja har om-

vising der om sommaren, men kyrkja er i bruk som soknekyrkje, unnateke på sjølve vinteren. Det er også gudstenester på kulturhuset. Altar, døypefont m.m. er under produksjon. Kyrkjene vert generelt haldne godt vedlike. Til sommaren vigslar vi også den nye fjellkyrkja på Skafsåheii, like ved Hallbjønnsekken alpinanlegg. Planen er å snarast mogleg innreie kjellaren for overnatting.

I staben er det også prost/kyrkjelydsprest i 100%, kyrkjevevjer i 80%, to kyrkjetenarar/gravarar i 100%, kontorsekretær for prost, sokneprest og kyrkjelydar i 70%, to organistar i 50 og 35% og sjukeheimsdiakon i 25%. Prostidiakonen som arbeider i nesten heile prostiet, bur på Dalen og er særleg knytta til staben her. Diakoni står sentralt i prostiet. Kyrkjekontoret ligg i kommunehuset og har trivelege, moderne lokale. Det er eit godt samarbeid i staben.

Frammøtet til gudsteneste er ujamt, men i høve til busetnaden ikkje dårleg, og til tider er det ganske godt. På Dalen er det også barne- og ungdomskor, ulike kyrkjelege arrangement på helsesenteret og ein kyrkjeleg ungdomsklubb som for tida er ein del av konfirmantopplegget. Elevteam frå Kvitsund hjelper til. I Høydalsmo, Skafså og Austheii er det barneforningar og yngreslag. Den i Høydalsmo er i samarbeid med pinseforsamlinga. Det er generelt eit godt tilhøve til pinseforsamlingane.

Det er trivelege folk i kommunen, og kyrkja har djupe røter her, men vi kunne ynskje eit sterkare kyrkjelydsarbeid. Ein prest i Vest-Telemark må kunne trivast i dei tilhøva som er her, og tole å til dels stå i små samanhengar, men bør også ha ynskje om å finne nye vegar for evangeliet og kyrkja. Soknepresten i Høydalsmo og Lårdal har eit hovudansvar for dette soknet og sit i soknerådet der, men har òg ansvar for konfirmantarbeidet i Eidsborg, Mo og Skafså. Det same gjeld gudstenester og kyrkjelege handlingar m.m., saman med prostene. Ny arbeidsfordelingsplan vil bli utarbeidd i samarbeid med ny prest. Det er gode samarbeidstilhøve i prostiet.

Det er buplikt til stillinga. Bustaden ligg fint til sentralt i Lårdal, men likevel relativt skjerma med skog og dyrka mark som næraste naboar. Det er 100 m til Lårdal kyrkje, 25 km til kyrkjekontoret på Dalen, 4 km til daglegvarebutikk,

12 km til næraste ungdomsskule, 5 km til næraste barnehage, men berre 500 m til barneskule. Bustaden er i to etasjar med grunnflate 180 m². Det er kjøkken, to bad, toalett, to stover, seks soverom, kontor, vaskerom, dobbel garasje, og kjellar under delar av huset. Om lag 2,5 mål opparbeidd hage. Tokke kommune eig huset. Delar av huset er oppussa, men ein del utbetringar skal gjerast no ved presteskiftet.

Den som vert tilsett, må finne seg i:

- Endringar i "tjenesteordning for menighetsprester" og reglar om lønstilhøve og aldersgrense for geistlege tenestemenn.
- Alle avgjerder som vert tekne i høve til teneste og tenestestad.

Det vert stilt særleg krav til samlivsform i samsvar med Arbeidsmiljøloven § 13.3.3.

Søklarar må kunne bruke begge målformer.

Stillingar er løna som sokneprest i kode 0930 lønstrinn 53 - 75. Pensjonsinnskott. Til løna kjem regulativmessige godtgjersler og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Frist for å søkje på stillinga er 22.05.2009.

Bispedømkekontoret ynskjer søknaden med cv, vitnemål og referansar levert elektronisk via vårt elektroniske søkjesystem. Desse kan ein finne på bispedømet sine heimesider: www.kirken.no/agder. Ein kan òg få informasjon om korleis ein skal søkje, ved å kontakte arkivleiar Tone W. B. Ellingsen tlf 38 10 51 20.

Nærare opplysningar om stillinga kan ein få ved å vende seg til bispedømkekontoret, tlf. 38 10 51 20 eller til prostene i Vest-Telemark, tlf. 99 51 63 48 / 35 07 71 88.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Aust-Telemark prosti i Agder og Telemark bispedømme med Heddal sokn, Gransherad sokn og Lisleherad sokn som særskilte tenestekområde.

Heddal sokn, Gransherad sokn og Lisleherad sokn, saman med Notodden sokn, utgjer området til Notodden kommune. Totalt bur det ca. 12400 personar i heile kommunen, og ca. 5000 i dei tre sokna som er særskilte tenestekområde. Heddal har ca 3600 innbyggjarar (2970 medlemmar i DnK), Gransherad ca. 900 (733) og Lisleherad ca. 500 (445).

Notodden kommune er eit kunnskapssenter med hovudtyngde i eit godt utbygd sjukehus og ein veletablert avdeling av Høgskolen i Telemark, med ca. 1000 studentar. Elles er det eit rikt tilbod innanfor musikk, kultur og idrett.

Bygdene i kommunen er prega av vakker natur. Det ligg godt til rette for turar og rekreasjon i høve til både fjell og vatn.

Frå Notodden sentrum er det 3 mil til Kongsberg, 6 mil til Skien og 11 mil til Oslo.

Avstanden frå dei tre kyrkjene til Notodden sentrum, er: Frå Heddal 6 km, frå Gransherad 26 km og frå Lisleherad 7 km.

Heddal har tre barneskular og ein ungdomsskule. Gransherad har kombinert barne- og ungdomsskule. Lisleherad har ein barneskule. I Notodden er det vidaregåande skule og ei avdeling av Høgskulen i Telemark.

Det er barnehage i alle tre sokna.

I Heddal sokn ligg Noregs største stavkyrkje (frå 1200-talet), med 183 sitteplassar, samt Heddal Låvekyrkje (vigsla i 1997) med plass til om lag 350 personar. Begge kyrkjene blir nytta som soknekyrkjer. Låvekyrkja inneheld m.a. kyrkjerom, kyrkjelydsal, aktivitetsrom, kontor til dei tilsette, kyrkjegardskontor/verkstad, kafeteria, samt utstillingar og servicesenter for turistar. Det er eige gravkapell i Heddal. I Heddal er det gudsteneste 3 av 4 søndagar. Avstanden til prestebusteden er 22 km.

Gransherad kyrkje (frå 1849) har 200 sitjeplassar og ligg ved prestegarden. Her er det gudsteneste kvar tredje søndag. Lisleherad kyrkje har plass til 120 personar. Kyrkja ligg 19 km frå prestebustaden. Her er det gudsteneste kvar fjerde søndag.

Det er to bedehus i Heddal og eitt i Lisleherad. Det er god verksemd ved desse husa.

Prestegjeldet har 2 sokneprestar som begge har kontor i Låvekyrkja. I tillegg til kyrkjeverje, er det i heile fellesrådsområdet 3 kyrkjemusikarar i til saman 2,5 stillingar. Heddal sokneråd løner i tillegg 25% kyrkjelydsmusikar til barne- og ungdomsarbeidet.

På kyrkjekontoret i Heddal er det ein kontorleiar i 50% stilling. Det er kyrkjetenarar i Heddal/Lisleherad i 60% stilling og leiar for omvisartenesta i 50% stilling. I Gransherad er det eigen kyrkjetenar. I alle dei tre sokna er det frivilljuge klokkarteam.

Sokna i Heddal og Hjartdal prestegjeld deler ei diakonstilling. Denne er no ledig og vert lyst ut i løpet av våren.

Dei to prestane har gudstenester og andre kyrkjelege handlingar i alle tre kyrkjelydane etter ei lik fordeling. Soknepresten i Gransherad administrerer konfirmantarbeidet i Heddal og Gransherad, men undervisninga vert delt likt mellom prestane. Konfirmantane i Lisleherad får si undervisning saman med konfirmantane i Notodden. Dette er ei prøveordning.

Konfirmantarbeidet har dei siste åra blitt integrert i ungdomsarbeidet på ein spennande måte. Dette ønskjer ein å vidareføre og vidareutvikla i samarbeid med den nye soknepresten i Gransherad.

Soknepresten i Gransherad har fast sete i Ungdoms- og konfirmantutvalet i Heddal.

Det er eit rikt barnearbeid i kyrkjelydane. I Heddal er det to barnekor, mens det i Gransherad er søndagsskule annankvar veke. Arbeidet for born blir i all hovudsak gjort av frivilljuge.

Ny tenesteordning i Aust-Telemark prosti inneber ei viss samordning med prestane i Notodden og Hjartdal i samband med utjamning av teneste og i høve til ferieavviklinga.

Aust-Telemark prosti utgjer området til kommunane Nome, Bø, Sauherad, Notodden, Hjartdal og Tinn. Det er til saman 17 prestar i prostiet. Prostesetet er i Bø. Prestane møtes jamleg til tenestekonferansar og studiesamlingar og har svært gode samarbeidstilhøve.

Soknepresten er fast medlem av Gransherad sokneråd og har eit særskilt ansvar for Gransherad sokn.

Soknepresten har ansvar for kontakten med barne- og ungdomsskulen og barnehagen i

Gransherad og i tillegg Heddal ungdomsskule. Det er eit særst godt samarbeid mellom skule/barnehage og kyrkja. Soknepresten i Gransherad har også kontaktansvaret for Bygdeheimen. Normisjon har noko verksemd i Gransherad.

Målforma i Gransherad og Heddal er nynorsk, i Lisleherad bokmål.

Soknepresten i Gransherad bur i prestegarden i Gransherad sentrum, som ligg 22 km frå kyrkjekontoret. Bustaden er frå 1864. Han ligg vakkert til og er i god stand. Ved førre presteskifte ble det gjort store utbetringar, m.a. måling av dei fleste romma, etterisolering på loftet, nytt kjøkken og installering av varmpumpe. 1. etg. har 3 stover, kjøkken, hall, bad m/badekar og toalett og 2 soverom. I 2. etg. er det 3 soverom, bad m/dusj og toalett og loftsrom. Oppvarminga er dels elektrisk/varmpumpe og dels vedfyring. Det høyrer òg med garasje, stabbur og hage med om lag eit mål opparbeid plen.

Den som vert tilsett, må finne seg i:

- Endringar i "tjenesteordning for menighetsprester" og reglar om lønnsstilling og aldersgrense for geistlege tenestemenn.
- Alle avgjerder som vert teken i høve til teneste og tenestestad.

Det vert stilt særleg krav til samlivsform i samsvare med Arbeidsmiljøloven § 13,3,3.

Søklarar må kunne bruke begge målformer.

Stillinga er løna som sokneprest i kode 0930 lønstrinn 53 - 75. Pensjonsinnskot. Til løna kjem regulativmessige godtgjersler og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

Kvinner vert oppmoda om å søkje.

Frist for å søkje på stillinga er 22.05.2009.

Bispedømekontoret ynskjer søknaden med cv, vitnemål og referansar levert elektronisk via vårt elektroniske søkjesystem. Desse kan ein finne på bispedømet sine heimesider: www.kirken.no/agder. Ein kan òg få informasjon om korleis ein skal søkje, ved å kontakte arkivleiar Tone W. B. Ellingsen tlf. 38 10 51 20.

Nærare opplysning om stillinga kan ein få ved å kontakte prosten i Aust-Telemark, Bjarne Sveinall, tlf. 35 06 10 46 / 99 08 52 02, eller Agder og Telemark bispedømekontor, tlf. 38 10 51 20.

Agder og Telemark bispedømme

Sokneprest i Aust-Telemark prosti med sokna Hovin, Austbygde, Atrå og Mæl som særskilt tenesteområde.

Med dette vert det utlyst stilling som sokneprest i Aust-Telemark prosti med sokna Hovin, Austbygde, Atrå og Mæl som særskilt tenesteområde. Dette området som saman med Rjukan sokn ligg rundt øvre enden av Tinn-sjøen, utgjer Tinn kommune som har om lag 6200 innbyggjarar. Folketalet fordelt på dei ulike sokna er om lag slik: Hovin 240, Austbygde 940, Atrå 570 og Mæl 600. Alle sokna har kvar si kyrkje: Hovin kyrkje (1850), Austbygde kyrkje (1888), Atrå kyrkje (1836) og Mæl kyrkje (1839). I tillegg eig ei stifting Skirva fjellkyrkje og ungdomssenter (1976).

Tinn kommune med eit vakkert naturlandskap ligg ved den austlege delen av Hardangervidda. Tinn-samfunnet er på fleire måtar todelt. Rjukan by er bygd opp på grunnlag av industrialiseringa tidleg på 1900-talet, medan bygdene representerer ei heilt anna kulturhistorie der det gamle bondesamfunnet rådde grunnen. I tillegg til primærnæringar har Tinn kommune i dag eit mangfald av industri og service-næringar og eit rikt kulturtilbod. Turisme er ei næring i sterk vekst. Kommuneadministrasjonen ligg på Rjukan, og mange som har arbeidet sitt der, bur på bygdene. Bygdene Hovin, Austbygde, Miland og Atrå har barne-skule, der det på den sistnemnde staden også er ei felles ungdomsskule. Ny felles barneskule for bygdene Austbygde og Atrå er planlagt bygd i Atrå. Det er vidaregåande skule på Rjukan. I Atrå er det bygd eit nytt flott idrettsanlegg.

Kyrkjesøknaden er ikkje alltid like god, men "gode dagar" hevar statistikken. Gjennomsnittstala for året 2008: Hovin: 24; Austbygde: 46; Atrå: 51; Mæl: 31. Tinndølane har eit relativt nært tilhøve til kyrkja, noko som m.a. vert tydeleggjort ved at dei aller fleste døyper borna sine. Talet på konfirantar ligg kring 20 i året. Talet på gravferder ligg i underkant av 40.

Staben, i tillegg til sokneprest: kyrkjevever i heil stilling, 2 soknediakonar i kvar si halve stilling, organist i heil stilling, trusopplærar i heil stilling, 3 klokkarar i deltidstillingar, 2 kyrkjetenarar i deltidstillingar og 1 deltidstilling som sekretær for soknepresten. Om lag

ein gong i månaden møtest alle dei tilsette under Tinn kyrkjelege fellesråd, samt prestane i Rjukan og Tinn, til stabsmøte.

For tida vert det arbeidd med å få etablert felles kyrkjekontor for alle tilsette.

Soknepresten er medlem av Dåpsopplæringsutvalet som dei siste åra i samarbeid med sokneråda, tilsette og frivilljuge har engasjert seg i gjennomføringa av trusopplæringshelgene knytta til Skirva fjellkyrkje og ungdomssenter. Tinn har vore prøvekyrkjelyd for dette barne- og ungdomsarbeidet, og det er meininga å vidareføra ordninga som m.a. inneber at 8-10 ordinære gudstenester vert lagde til Skirva fjellkyrkje. Ettersom sokneråda no har vedteke å inkludera Rjukan kyrkjelyd i dette fullskalaprogrammet (0-18 år), vil spørsmålet om korleis den geistlege representasjonen i utvalet skal vera, verta vurdert på nytt. Trusopplæringsarbeidet med Skirva fjellkyrkje som hovudarena vert uansett eit viktig satsingsområde for den nye soknepresten. I tillegg til trusopplæringsprosjektet vert det drive eit flott korarbeid blant born.

Sokneråda har eit godt tilhøve til Normisjon Tinn, som utfører eit verdifullt barne- og ungdomsarbeid på Austbygda bedehus.

Soknepresten og soknediakonane samarbeider om å vitja Tinn Helsetun, Solvang psykiatriske senter og Furubakken eldresenter med andakt kvar 14. dag. Kyrkjelydane har Diakonutval.

Soknepresten i Tinn har særskilt samarbeid med kapellane i Rjukan, som har inntil 20 gudstenester i året på sokneprestens tenestestad. Ny tenesteordning for Aust-Telemark prosti inneber også at soknepresten i Tinn og dei to prestane i Rjukan skal ha ei tenesteutjamning. Det er også sett i gang ein prosess der siktemålet er større oppgåvefordeling prestane imellom i dette området. I samband med ferie kan det òg verta aktuelt med tenester i Hjartdal.

Aust-Telemark prosti utgjør området til kommunane Nome, Bø, Sauherad, Notodden, Hjartdal og Tinn. Det er til saman 17 prester i prostiet, med prostesetet i Bø. Prestane møtes jamleg til tenestekonferansar og studiesamlingar, og det er svært gode samarbeidstilhøve.

Prestebustaden er bygd i 1974. Han har i

grunnetasjen kontor med eigen inngang og eit lite sekretærkontor, hall, gjesterom, soverom, arkivrom, matbu og lagerrom. I 1. etasje er det stor stove, kjøken og 3 soverom. Det er bad og WC i baa høgdene. I 1. etasje er det også vaske-rom med tørkeskap. Elektriske panelomnar i alle rom, vedovn i hallen og i stova. Til bustaden høyrer garasje og vedbu samt ein relativt stor hage med ulike frukttre.

Målforma i bygdesokna er nynorsk, på Rjukan bokmål.

Me søkjer etter ein prest med samarbeidsevne og som har interesse og engasjement for å arbeida med born, ungdom og eldre.

Den som vert tilsett, må finne seg i:

- Endringar i "tjenesteordning for menighetsprester" og reglar om lønnstilhøve og aldersgrense for geistlege tenestemenn.
- Alle avgjerder som vert teken i høve til teneste og tenestestad.

Det vert stilt særleg krav til samlivsform i samsvar med Arbeidsmiljøloven § 13.3.3.

Søklarar må kunne bruke begge målformer.

Stillinga er løna som sokneprest i kode 0930 lønstrinn 53 - 75. Pensjonsinnkot. Til løna kjem regulativmessige godtgjersler og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

Kvinner vert oppmoda om søkje.

Frist for å søkje på stillinga er 22.05.2009.

Bispedømmekontoret ynskjer søknaden med cv, vitnemål og referansar levert elektronisk via vårt elektroniske søkjssystem. Desse kan ein finne på bispedømet sine heimesider: www.kirken.no/agder. Ein kan òg få informasjon om korleis ein skal søkje, ved å kontakte arkivleiar Tone W.B. Ellingsen tlf. 38 10 51 20.

Nærare opplysning om stillinga kan ein få ved å kontakte prost i Aust-Telemark, Bjarne Sveinall, tlf. 35 06 10 46 / 99 08 52 02, eller Agder og Telemark bispedømme kontor, tlf. 38 10 51 20.

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, prost Jan Otto Myrseth og kapellan Sunniva Gylver.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/*Eyolf Berg*,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: *Eyolf Berg*.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/*Eyolf Berg*,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 525,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 650,- pr. år.
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 500,- +mva
2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 900,- +mva
3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 1500,- +mva
4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 1500,- +mva
5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2000,- +mva
6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 2500,- +mva
7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 4000,- +mva

ISSN 0332-5431

